

C·HAUCH·



Bellman

Bibliotek 1800

Carsten Hauch

Bellman

En novelle

eBibliotek 1800

2024

Ophavsret og brugsbetingelser

Denne ebogsudgave af Carsten Hauch: *Bellman* er baseret på originaler, som er public domain i hele verden.

Nærværende ortografisk opdaterede og redigerede udgave af teksten kan frit downloades og videreformidles under Creative Commons-licensen BY-NC-SA – Kreditering-IkkeKommerciel-DelPåSammeVilkår 4.0 International.

Generelt forbehold: *Vær opmærksom på, at denne ebog er baseret på en tekst, som stammer fra en længst svunden tid. Normer og udtryksmåder mm. var anderledes dengang, og der kan derfor forekomme indhold, som på nogle virker stødende. Bogen skal, ligesom alle andre kunstneriske værker fra andre tider, ses i sin kulturelle og tidsmæssige kontekst, og udgiveren kan og vil ikke påtage sig noget ansvar for forfatterens verdensbillede og udtryksmåder.*

Copyright and conditions of use

This ebook edition of Carsten Hauch: *Bellman* is based upon sources in the public domain worldwide.

This orthographically updated and revised edition is free to download and reuse under Creative Commons BY-NC-SA Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International.

Disclaimer: *Please note that this book is based on an original text dating from another era. Norms and language were different then, and some readers might find offensive content. We believe that any work of*

art from previous times should be viewed in its cultural and temporal context and not in the light of latter-day prejudices, and we can and will not accept any responsibility for the author's views or language.



Brudstykke af et brev fra Gustav Heller til en af hans venner

Hermed sender jeg dig en kort fremstilling af mit ungdomsliv, som du så tit har ønsket at høre noget om, og som jeg har lovet at give dig. Kan den ikke tjene til andet, så kan den dog give et bidrag til at vise, at selv et ringe og ubekendt hverdagsliv langt oftere gennemkrydses af det eventyrlige og forunderlige, end den ligegyldige mængde tror, og at der er en styrende magt, som tit synes at lege med vore planer, og som dog til sidst fører os til det mål, der bedst passer for vort væsen og for vor natur.

Første kapitel

Ingen kan stærkere end jeg have følt, hvad det vil sige i en tidlig alder at tabe den, han nærmest var henvist til. Jeg erindrer ikke meget om den tid, da der endnu levede nogen af mine nærmeste, som fandt det umagen værd at vise mig, at han havde mig kær. Dog mener jeg at kunne huske, at jeg tit i en tidlig alder så et venligt ansigt med klare øjne, der vogtede på mig, og der hver aften nærmede sig til min seng, hvor jeg hvilede, det var min moders ansigt. Jeg husker også, at min lille seng stod ved siden af hendes, og at hun havde en dejlig stemme og tit sang sange for mig. Disse sange var som oftest af et vemodigt indhold, de var alle digtede i det svenske sprog, for min moder var født i Sverige. Hun fortalte mig også eventyr. Allerede dengang var det mit ønske, som man siden berettede mig, at hun skulle fortælle om noget, der var sket langt borte i lysere og skønnere egne, hvor solen skinnede varmere, og hvorfra svalen og storken kom. Også en lille smuk pige med gyldne lokker erindrer jeg, der legede med mig, men hun forsvandt tidligt, og jeg så hende ikke mere. Fremfor alt mindes jeg en juleaften, der stod et grantræ i værelset med mangfoldige lys, hvori hang appelsiner og store vindruer og sølv- og guldæbler, der glimrede i lysglansen, og hvori tillige to flag var ophængte. Det ene gav min moder til mig, det andet til den lille smukke pige, og jeg så hende danse rundt om træet med glædestrålende øjne, og med det lille flag i hånden, mens hendes dejlige lokker flagrede omkring hendes tindinger og om

hendes hvide nakke. Men dette mindes jeg dog kun som en fjern drøm, og den lille pige stod siden for mig som en dejlig letbevinget fugl, der var kommet fra feernes land, og der længst var fløjet tilbage dertil igen. Kort efter hin juleaften forsvandt hun; min moder sagde, at hun var dragen langt bort med sine forældre over en stor sø, hvorhen vi ikke kunne følge hende. Jeg stirrede da tit med længsel over søen, som vi kunne se langt borte fra vore vinduer, og hvor jeg endnu mente at skimte hende i de røde skyer, når solen dalede. Jeg drømte også om hende, og jeg syntes, at hun vinkede mig i det fjerne; men lidt efter lidt blev hendes billede blegere og til sidst blev hun aldeles borte. Flere år efter sagde min fader mig, at hun var død. Kort efter døde også min moder, hun lå syg i tre uger, hvori jeg ikke fik hende at se. Vi havde en gammel tro pige, som hed Kathrine, hun fortalte mig, at min moder flere gange havde forlangt, at jeg skulle komme til hendes sygeleje; men min fader, som var en streng mand, og hadede alt, hvad der nærmede sig til sentimentalitet, som han kaldte det, havde bestandig afslået hendes begæring. Til sidst hørte jeg klokkerne ringe over hendes grav og så hendes sorte kiste blive båret bort. Jeg græd da de bitreste tårer, jeg nogensinde i mit liv har grædt, og havde vel årsag dertil. Den eneste, der delte min sorg var den gamle tro Kathrine, som havde elsket min moder lige så højt, som jeg elskede hende, og som også var den eneste, der, så vidt jeg kunne mærke, viste mig deltagelse efter hendes bortgang, og jeg beholdt i hende en tro deltagende veninde, så længe hun levede.

Min faders navn var Theodor Heller. Han var musiker af profession. I sin ungdom havde han lagt sig efter generalbassen

samt med stor iver søgt at sætte sig ind i alt, hvad der udgør grundbetingelsen for den egentlige komposition i musikken, dog tror jeg ikke, han har komponeret andet, end hvad han kunne bruge som folio for sin egen kunstnervirksomhed. Imidlertid havde han erhvervet sig en betydelig færdighed på flere instrumenter, dog benyttede han denne sin færdighed mere som virtuos end som kunstner i højere forstand. Han kunne gøre vidunderlige greb og løb på sin violin, som få kunne gøre ham efter, og deri satte han sin stolthed. Han foretog også mangfoldige kunststykker med sit instrument, han kunne spille hele stykker på en eneste streng, han forstod at tvinge sin violin til at efterligne alle slags blæsende instrumenter, ja endog dyrestemmer og piskeknald, han kunne holde sin guitar bag på sin ryg og dog spille forskellige melodier derpå. Han læste noder med en sådan færdighed, at han, når han havde spillet en side til ende, kunne vende den om, så at de laveste noder blev de højeste, og nu spille det hele fra bladet. Om han derved skaffede sine tilhørere nogen virkelig musikalsk nydelse, brød han sig ikke stort om; det vigtigste var for ham at overvinde vanskeligheder, og den berømte Paganini var især den, som han i denne henseende søgte at danne sig efter, uden dog på den måde at kunne besjæle sit instrument som Paganini, og uden at lægge det fortryllende, halvdæmoniske udtryk i sit spil som denne skal have forstået at lægge deri. At dette var det væsentlige i Paganinis kunst, det, hvormed han især frembragte det uimodståelige indtryk på sine tilhørere, derom havde min fader vel næppe nogen anelse. Hans stræben gik blot ud på at efterligne Paganinis ydre mekaniske færdighed.

I øvrigt kunne han også spille således på bas, og blæse således på piccolofløjte, at begge disse instrumenter gjorde en virkelig komisk virkning; fornemmelig gjorde han lykke med sit basspil, for han kunne på dette instrument efterligne en gammel mands brummen og skælden på en så skuffende måde, at næsten alle hans tilhørere brast i latter derover.

Ved disse og flere kunststykker af lignende art vakte han i sine yngre år en stor forbavselse, fik en mængde elever og vandt tillige derved en tidlang et slags berømmelse. Efter en rejse i udlandet, hvor han flere gange med bifald lod sig offentlig høre, fik han en ansættelse ved kapellet i Stockholm. I denne by lærte han min moder at kende, der blev hans hustru, og der senere, da han var blevet misfornøjet med sit ophold i Stockholm, fulgte ham til København. Her ernærede han sig igen ved at give undervisning og vandt derved i flere år et rigeligt udkomme. Imidlertid opstod der yngre talenter, som lidt efter lidt stillede ham i skygge, hans musikalske kunststykker fandt ikke længere det bifald som for, og hans undervisning var ikke således søgt som i gamle dage, derved blev hans indkomster betydelig formindskede. Så længe min moder levede, mærkedes dette dog ikke så meget, for hun var en god husholderske og vidste vel at holde til råde med alt; og da min fader, hvor streng han for resten var, indså, at hun forstod sligt bedre end han, overlod han til hende at have overbestyrelsen over hans finanser; det var først efter hendes død, at misforholdet mellem udgifter og indtægter ret blev føleligt.

Min fader havde sat sig i hovedet, at også jeg skulle være musikus ligesom han, han gav mig selv undervisning og sparede i denne hen sende ingen møje; ja, uagtet jeg dengang

kun var et barn, måtte jeg anvende fem til seks timer daglig til musikalske øvelser. Han var meget streng, når han underviste mig, og det var især igennem denne strenghed, at hans faderlige kærlighed udvortes kom frem, for nogen stor venlighed viste han mig ikke. Dette havde vel også sin grund deri, at han i den sidste tid af sit liv, da hans ydre omstændigheder forværrede sig, og da de fleste af hans elever forlod ham, var blevet mismodig og ærgerlig stemt. I øvrigt var han, så længe jeg kan erindre ham, meget pirrelig, så han let kunne vækkes til vrede, hvilket uden tvivl var en følge af en nervøs spænding, der ikke skal være usædvanlig hos musici. Så meget er vist, at enhver fejl, jeg begik, straks vakte hans heftighed, han truede, slog og straffede mig selv ved den allermindste uagtsomhed og viste mig kun liden tilfredshed, hvor meget jeg end bestræbte mig for at vinde hans bifald. Jeg levede således i en atmosfære, der var fuld af skyer og svanger på uvejr, og min barndomshimmel var næsten bestandig formørket, det var ligesom om min glædessol for stedse var dalet ved min moders tidlige bortgang; til hine dage, da hun levede, førte derfor mine længsler og drømme mig ofte tilbage.

Af og til måtte jeg også ledsage min fader på operaer og koncerter. Den musik, han her fortrinsvis udvalgte, var den, hvori melodierne blev druknede i en vild tummel af toner, i et slags musikstorm, der bedøvede øret, og hvori de mangfoldige, skrigende dissonanser sjældent blev opløste på en harmonisk måde. "Nu skulle Orfeus komme tilbage med sin fattige, syvstrengede lyre," sagde han flere gange ved slige lejligheder, "og han skulle forundre sig og mærke, at hans musik, skønt den

skal have bragt træer og stene til at danse, kun var en ringe kunst, når den sammenlignes med nutidens."

Hvorvidt han havde ret i denne sin påstand, kunne jeg dengang ikke bedømme, så meget desto mere, da jeg kun sjældent fik de virkelig store mesterværker at høre, som nutiden har frembragt, men fornemmelig kun det slags musik, hvori den ydre færdighed er hovedsagen. Jeg husker vel, at jeg ved slige lejligheder havde stor lyst til at falde i søvn, og at jeg også af og til hensank i et slags dvale, indtil et pludseligt basunstød, eller et slag på den store tromme vakte mig af den mellemtilstand mellem søvn og vågen, hvori jeg var hensunket. Undertiden blev jeg også vakt ved min faders stød og puf, når han mærkede den virkning, som denne slags musik frembragte på mig. Mine største lidelser i denne henseende gennemgik jeg i de såkaldte passionskoncerter, for almindelig blev jeg ført hen i en eller anden kirke på en tid, da vinterkulden ligesom var gemt og indesluttet deri, endog om den var forsvunden fra den fri natur udenfor. Selv om jeg da havde fået en musik at høre, som ellers kunne tiltale mig, så ville jeg dog næppe under sådanne forhold have været modtagelig derfor. Men alt, hvad jeg ved slige lejligheder fik at høre, gik langt over min forstand, og jeg fandt det iskoldt, ligesom kirken selv. Især frembragte de fleste oratorier og kantater et sådant indtryk på mig, at jeg endnu føler mig ilde stemt, næsten hver gang jeg skal være til stede ved en kantate. Dengang var det for mig som et slags tortur, når jeg skulle høre derpå, jeg kedede mig ganske forfærdelig, og jeg sympatiserede kun for så vidt med det halleluja, der plejede at tone mod slutningen, at jeg også følte mig lettet og vel til mode, når det hele nærmede sig til sin ende.

Dog fandtes der undtagelser; Mozarts arbejder vakte allerede dengang den samme følelse hos mig, som den plejer at fremkalde hos enhver, der har mindste sands for musikkens virkning. Rigtignok tillod min fader mig ikke at se hans Don Juan; men et og andet brudstykke af hans kompositioner fik jeg dog af og til at høre, og de gav mig alt da en anelse om en ukendt herlighed, der kunne komme frem i musikken, hvorom min fader aldeles intet begreb havde. Engang tog han mig med i teatret, da Beethovens *Fidelio* blev spillet, for på denne kunstner satte han langt større pris end på Mozart. Jeg erindrer aldrig, at nogen musik har gjort stærkere indtryk på mig end den, der ledsager fangernes bøn i dette stykke. Jeg blev således grebet deraf, at det var, som om mit hjerte skulle briste af medlidenhed. Siden hørte jeg af flere kunstnere, som besøgte min fader, at denne musik var alt for sønderrivende, ja min fader erklærede endog, uagtet han, som sagt, satte stor pris på Beethoven, at en sådan musik aldrig burde være blevet skrevet.

"Beethoven er langt større," sagde han, "når han går sin egen vej uden nogen underlagt tekst, end når han sætter musik til en opera, og derved viser han just, at han er en ret og ægte kunstner."

Jeg erindrer endnu det væsentlige indhold af en samtale mellem min fader og en ældre musikus, uagtet jeg dengang næppe var mere end elleve år gammel.

"Når jeg hører vore moderne operaer," sagde denne, "må jeg ofte tænke på en historie, man har fortalt mig om en mand, der komponerede al slags dansemusik med stor kunst, men når folk ville danse derefter, kom de bestandig ud af takten."

"Hvad mener De dermed?" spurgte min fader.

"I de fleste moderne operaer," vedblev den gamle musikus, "går tekst og musik hver på sine veje, teksten ligner en danser, der gør sine dansetrin, sine spring og kaprioler uden at agte på musikken, og musikken går også sin vej ved siden af, følger sit eget tempo og gør sine spring, sine løb, sine kunster og kaprioler uden at bryde sig om teksten. At der skal være en inderlig forbindelse mellem tekst og musik, tænker vore moderne operakomponister kun sjældent på, endnu mindre synes de at vide, at deres kunst egentlig bør bestå deri, at de henter de skatte frem, der ligger skjult i teksten, og at de ikke må glemme den over deres egne musikalske indfald."

"Hvishvas!" svarede min fader, "skulle vi holde os til de tekster alene, som vore jammerlige operadigtere skriver, da ville vi ikke have andet at gøre end at koge suppe på en pølsepind."

Imidlertid var der en inkonsekvens i min faders musikalske smag, der undertiden førte ham ind på en anden retning end den, hvori han ellers plejede at gå. Under sit ophold i Sverige havde han fattet en æregen kærlighed for Bellmans poesier, som han morede sig ved at synge, og hvis melodier han, uagtet de stod i så stor en modsætning til den musik, han ellers plejede at anprise, dog med et slags virtuositet vidste at foredrage, skønt han rigtignok undertiden føjede adskilligt til i musikken, der just ikke bidrog til at forøge dens virkning.

"Det er ikke store musikalske kunststykker," sagde han, "det er ofte kun erindringer fra gamle franske syngestykker, der længst er gået af mode, men de er dog morsomme at høre på. Og så er det, ligesom man så disse karle, som Bellman viser os, lyslevende for sine øjne; det må have været en mærkværdig person, denne Bellman, og en forfløjen fugl må han have været,

og et underligt liv må han have ført, men det kan være, at det hører med til, når man skal blive en rigtig god poet, der kan digte slige morsomme sange."

Disse sange foredrog han nu virkelig således, at de som oftest vakte stor fornøjelse bos hans tilhørere, og der kom ved slige lejligheder en slags sjæleligt udtryk frem i hans foredrag, som man ellers kun sjældent hos ham mærkede noget til. Rigtignok var det især det karikerede hos Bellmans personer, som han med komisk kraft vidste at fremhæve; den romantiske duft, der svæver over så mange af disse sange, og der mildner det kyniske og burleske i de scener, Bellman opruller for os, havde han ifølge sin natur ingen sans for.

"Jeg ville ønske, jeg havde levet i Bellmans tid," sagde han engang, "og at jeg havde været med i det lystige kompagni, han beskriver, der havde jeg måske fundet en god plads, og det kan nok være, at et sligt liv just er det, der passer bedst for en musikus, når han skal blive til noget; i det mindste har jeg kendt mangen dygtig kunstner, der ikke levede stort anderledes, og dog var det måske snarere til gavn end til skade for hans kunst."

"Men månen og stjernerne kaste dog af og til deres stråler ned på disse komiske personer," sagde den gamle musikus, "der findes også natur skildringer hos Bellman, som på en forunderlig måde smelter sammen med de stemninger, musikken vækker. Alt dette går som oftest tabt for os ved den måde, hvorpå de foredrager disse sange, hvor morsom deres maner end for resten er."

"Hvishvas!" svarede min fader, "Bellman var dog kun et fordrukkent geni, og man må have set, hvorledes slige

fordrukne karle bærer sig ad, og må have levet imellem dem, for at kunne synge hans sange således, som de bør synges."

"Det er dog ikke sagt, at han selv var fordrukken, fordi han godt forstod at skildre fordrukne personer," svarede den gamle musikus.

Vor pige Kathrine var netop til stede, da min fader udtalte disse ytringer, hun sukkede dybt derved, imidlertid sagde hun intet, men gik stille ud. Dog fortalte hun mig siden, hvad hun måske ikke burde have fortalt, at min fader førte et temmelig uordentligt liv, og at han var meget tilbøjelig til de udskejelser, hvori næsten alle de personer, som Bellman skildrer, gjorde sig skyldige. Der gik sjældent nogen uge hen, hvori han ikke besøgte vinkældre, hvor han tilbragte aftenen i lystige kammeraters selskab, og undertiden en del af dagen med. Disse besøg havde allerede voldet min moder stor sorg, dog blev de meget hyppigere efter hendes død. Dette var også en af hovedgrundene, hvorfor så mange af hans elever forlod ham; for jo stærkere han hengav sig til slige udsvævelser, desto forsømmeligere blev han i sin undervisning, som han tidligere med stor punktlighed havde besørget. At dette ikke bidrog til at forbedre hans formuesomstændigheder, falder naturligvis af sig selv.

Et par gange mod enden af hans liv så også jeg ham komme hjem i en meget ophidset tilstand.

"Tag jer dog i agt, herre!" sagde den gamle Kathrine, "og lad ikke den stakkels dreng se på sligt! I burde skamme jer om ikke for andet, så dog for hans skyld ved at komme hjem sådan, som I nu er."

"Hold hun sin mund og gå sin vej!" svarede min fader, "hvad jeg vil lade ham se eller ikke se, det er min sag og ikke hendes. Bliver han engang en retskaffen musikus, vil han også følge sin faders spor og hans eksempel heri som i alt andet, således som det sømmer sig for en god søn at gøre."

Det var dog kun i slige eksalterede øjeblikke, at min fader tillod sig en sådan spøg i min nærværelse; når han var ædru, var han lige så streng og alvorlig mod mig i den sidste tid, som han tidligere havde været, og uagtet han ofte forsømte sine andre elever, så gjorde han sig dog aldrig skyldig i nogen forsømmelse med hensyn til mig.

Endnu må jeg sige til hans ros, at han også drog omsorg for min opdragelse i andre retninger, således blev jeg undervist i et par fremmede sprog, især i italiensk, ligeledes i historie og geografi, og i at skrive og at regne. Til regning havde jeg endog et afgjort talent, der uden tvivl var stærkere end mit talent for musik.

Ifølge sin forkærlighed for Bellman forlangte min fader også, at jeg skulle anvende en del af min tid til at indøve mig i denne digters sange. At der i dem fandtes adskilligt, som det ikke sømmede sig for en dreng i min alder at gøre bekendtskab med, brød han sig ikke synderlig om.

"Lad ham kun synge dem," sagde han, da en af hans venner ytrede nogle betænkeligheder i denne henseende, "er der noget deri, som ikke passer for ham, så kan det dog ingen skade gøre, for han forstår det endnu ikke."

"Når du kun ret kan synge Bellmans viser," sagde han til mig, "så har du deri en skat for dit hele liv, hvormed du kan hjælpe dig frem i verden; for resten må du arbejde dygtigt og se at bane

dig en vej, mens du er ung, for ungdommen har lykken med sig, men alt bliver værre med årene, og jo længere man lever, des galere går det."

Min fader ejede en guitar, der havde en stærk og udmærket klang, og som han havde ført med sig fra Sverige. På denne guitar måtte jeg, så snart jeg blev så stor, at jeg kunne magte at gribe tonerne derpå, hver dag øve mig. Ja min fader gik så vidt i sin iver, at han anvendte næsten halvdelen af den tid, der ellers var bestemt til klaverundervisning, til at indøve mig i guitarspil. Ved siden deraf måtte jeg også daglig solfeggiere i længere tid, og da jeg efter min moder havde arvet en smuk stemme, så varede det ikke meget længe, før jeg ganske godt kunne synge flere af Bellmans berømteste viser, som jeg ledsagede med akkompagnement på min faders guitar, der rigtignok dengang var noget for stor for mig, men som jeg dog lidt efter lidt lærte at spille på med temmelig færdighed.

Jeg fattede også selv en stor kærlighed til Bellmans sange, og det var mig en sand husvalelse og trøst, når jeg, efter i flere timer at have gennemgået de vanskelige studier, min fader forlangte, jeg skulle indøve mig i, kunne vende tilbage til Bellmans sange. Dette var de eneste øjeblikke, hvori jeg følte mig nogenlunde veltilfreds efter min moders død. Uagtet min fader intet havde derimod, selv om jeg anvendte al min fritid på slige øvelser, så foretog jeg dem dog helst, når han var ude; for da kunne jeg først ret hengive mig til og søge at fremlokke den romantik, der ligger skjult i Bellmans sange, hvorimod min fader forlangte, at jeg skulle glide let henover alt sligt, og at jeg især skulle holde mig til og søge det rette udtryk for det komiske og karakteristiske.

Når jeg i øvrigt læste Bellmans digte, da var det ligesom om trylleriet halvt var borte, og jeg forstod da ikke engang ret, hvorledes de så stærkt kunne henrive mig, når de blev spillet og sunget.

"Det er just hemmeligheden ved Bellmans digte," sagde den gamle musikus, til hvem jeg betroede mine tanker i denne henseende. "Poesi og musik er hos ham undfanget i samme øjeblik, og kun i fællesskab kan de udøve deres virkning. Heri står han ene i den nyere tid, og man må gå langt tilbage i oldtiden for at finde hans lige."

Før jeg endnu havde fyldt mit femtende år, tog det en sørgelig ende med min fader. I sin sidste tid begyndte han endog, når han var i pengetrang, at spille til dans på forskellige steder, der ikke blev besøgt af det anstændigste selskab. Til andre tider tilbragte han, som sagt, sine nætter med svirebrødre i kroer og vinkældre, hvor han søgte at glemme sin nedværdigede stilling ved dybt at nedsænke sig i den Lethe-strøm, hvis tiltrækkende kraft han ikke mere kunne modstå. I et sådant sviregilde opstod der engang et slagsmål, under hvilket han i en ophidset tilstand i en meget kold vinternat blev udstødt på gaden, hvor han vandrede om, sandsynligvis i en halv bevidstløs rus, og til sidst faldt i søvn. I følge heraf blev han angrebet af en betændelsesfeber, der efter få dages forløb lagde ham i graven.

Andet kapitel

Min fader havde en fætter ved navn Samuel Heller, denne var en meget velhavende mand. De to fætre havde levet flere år sammen i deres barndom, men deres tilbøjeligheder og højst forskellige livsveje havde skilt dem ad, så de næsten aldrig sås, ja til sidst var der, jeg ved ikke af hvad grund, opstået et fuldkomment brud imellem dem. Uagtet jeg aldrig i min barndom fik denne fætter at se, så hørte jeg dog ikke så sjældent, at min fader omtalte ham, hvilket næsten altid skete med bitterhed og spot.

"Han er en Per Nittengryn og en gnier," sagde min fader, "som vejer og tæller hver skilling, han giver ud, som hellere sidder og fryser om vinteren, end han lægger et par pinde i sin kakkelovn, og som knap nænner at gå på sine egne trapper, for ikke at slide på dem; og dog har han aldrig ro, men snuser bestandig om i køkken og kælder for at se, om alt er på sin plads, og om ingen har bestjålet ham."

Jeg husker også, at min fader en dag kom hjem med stor tilfredshed og fortalte den gamle Kathrine, mens han stillede sig hen ved kakkelovnen og gned sine hænder, at nu havde fætter Samuel fået en rigtig ærgrelse, som han kunne have godt af. Han syntes, at man i kommunen havde ansat ham til en skat, der var alt for høj, han havde da indgivet en klage derover, men fik til svar, at man meget godt vidste, hvad han ejede, for hans obligationer var noteret i banken:

"De har også andre statspapirer," hed det, "hvoraf De hvert halvår hæver en betydelig rente, tilligemed flere indtægter, hvorom kommunen ikke er uvidende; af disse grunde har man ansat Dem til så høj en skat, og den bliver snarere forhøjet end forringet, eftersom Deres indtægt stiger, derpå kan De sikkert forlade Dem."

"Og det har han vel fortjent, den gamle gnier," vedblev min fader, "det er den eneste måde, hvorpå han kan gøre nogen gavn med sine sammenskrabede og sammenpugede penge, hvoraf ingen har nogen nytte, ikke engang han selv."

Alt dette erindrer jeg godt fra min barndom, og hvad jeg ikke selv kunne huske, det opfriskede den gamle Kathrine i min erindring, for hende besøgte jeg ofte efter min faders død, og hun var min bestandige tilflugt i alle mine små og store sorger. Hun havde tidligere, endnu før hun kom til min moder, tjent i Samuel Hellers hus, og hun påstod tit, at folk gjorde ham uret, og at han, hvor underligt han undertiden bar sig ad, dog ikke var så slem og gerrig, som folk sagde. Dette måtte jeg siden, da jeg lærte ham nøjere at kende, give Kathrine ret i, skønt han vistnok, således som han var, tit måtte få skinnet imod sig.

Min onkel Samuel var opsynsmand på en porcelænsfabrik, hvorved han alt fra sin ungdom af havde været ansat, og hvor han ved sin orden og påpasselighed havde vundet sine foresattes tillid. Han havde ved sin sparsommelighed lidt efter lidt samlet sig en lille kapital, som han siden, ved under gunstige forhold at indkøbe forskellige slags aktier, havde vidst betydeligt at forøge. Endelig havde han giftet sig med en bemidlet hustru, og var således, som sagt, blevet en velhavende mand, hvis formue voksede fra år til år. For uagtet han på ingen

måde, således som min fader påstod, fortjente at kaldes en gnier, så havde han dog et godt blik med hensyn til sin egen fordel, og uagtet han ikke så sjældent indlod sig i handelsspekulationer, der kunne medføre store udgifter, så var han dog til daglig brug lige så sparsommelig som i gamle dage.

I øvrigt havde han mange egenheder, der nødvendigvis måtte pådrage ham folks omtale og endog af og til stille ham i et latterligt lys, men det brød han sig ikke synderlig om. Således havde han bygget sig et anseligt hus udenfor byens volde, på hvilket han ingen udgifter sparede; dette hus elskede han som sin øjesten. Men uagtet det var godt og forsvarligt bygget, havde det dog en væsentlig mangel, for det var indrettet således, at alle de bedste værelser, gæstestuer og dagligstuer, i alle etager vendte mod nord, hvorimod køkkener, spisekamre, pigestuer og alle de ringere værelser vendte mod syd. Deraf fulgte, at solen aldrig besøgte de værelser, hvor man mest ønskede at se den og mest trængte dertil. Derimod skinnede den hele dagen i køkken og spisekammer, altså på de steder, hvor den gjorde mere skade end gavn, som følge deraf var det om sommeren meget vanskeligt at bevare kød og andre spisevarer fra at bedærves af heden, medmindre man ville sætte dem ned i kælderen eller give dem plads i husets bedste værelser.

Grunden til denne bygningsmåde var nok, at han frygtede for, at solen skulle afblege hans røde gardiner og det kostbare sofa- og stolebetræk i de bedste stuer, som han dog selv aldrig brugte, og hvori rullegardinerne næsten bestandig var nedtrukne, så der kom en forgemt lugt ind i værelserne, der lignede luften i gravkældre og mærkedes, så snart dørene blev

oplukkede. Det syntes da, som om huset ikke var blevet bygget til hans nytte og bekvemmelighed, men som om han tværtimod kun var til stede for husets skyld, ikke som dets herre, men som dets tjener, der havde tilladelse til at benytte et par små værelser deri for at vogte og tage var på alt, til engang det rette herskab kom.

Hverken han eller hans hustru, der i denne og flere henseender tænkte ganske som han, trådte nogensinde ind i de store stuer uden med sky og ængstelig forsigtighed, og da alene for at åbne vinduer og døre en kort tid, viske støvet bort af bordene, børste sofaer og stole og se, om der ikke var trængt nogen fugtighed ind, der kunne gøre dem skade. Derefter blev alt tillukket og aflåset på ny, og de to ægtefolk syntes først rolige, når de atter kunne trække dem tilbage til deres små daglige værelser, som også i de kolde måneder havde det væsentlige fortrin, at solen skinnede derind.

Der hørte ligeledes en gård og have til huset. I haven arbejdede min onkel selv, og kun de groveste sysler blev udførte af en daglejer. Min onkel havde selv plantet alle frugttræer deri, som han også med egen hånd hvert forår eller efterår beskar. Der stod endnu nogle lindetræer fra en tidligere tid; disse blev strengt holdt under saksen, så at deres løvværk dannede regelmæssige rektangler; også blomsterbedene var afdelt i rektangler og omplantede med buksbom. Han nedlagde selv alle svibler deri, som omhyggeligt blev taget op af jorden om efteråret samt bevarede i en tør kælder. Der var heller ingen blomst af anden slags i haven, som han ikke selv havde plantet eller opklækket af frø eller aflæggere. Der fandtes i øvrigt en stor rigdom af blomster deri. Især udmærkede hans tulipaner

sig ved deres glans, og de store perroquetter udviklede deres farverige blade ligesom sommerfuglevinger; derimod fandtes der ikke et eneste rosentræ i den hele have. Et par dunkle, store takstræer udbredte deres skygger i den nedre ende deraf; ved siden af dem stod et lysthus, som dannedes af en eneste nedbøjet hængeask. Her tilbragte min onkel og tante deres søndageftermiddag, når det var godt vejr, og drak her deres kaffe. Dette lysthus kunne betragtes som deres landsted, for at søge en friere udsigt og en mere afvekslende natur udenfor deres have, faldt dem aldrig ind.

Gården blev ligeledes, så vidt muligt, holdt i streng orden. Indgangen dertil var så smal, at ingen vogn kunne køre derigennem. Dette var gjort med overlæg og velberåd hu, som min onkel sagde, for at gården ikke skulle blive tilsnavset af skidne køretøjer. Men især blev trapperne holdt usædvanlig rene, og rækværker og trin var overstrøget med en glinsende fernis. Min onkel og min tante gik nødig selv ned ad hovedtrappen, men valgte hellere, når de forlod deres værelser, at gå ned ad en snæver køkkentrappe, og der var ingen sikrere vej for husets lejere til at vinde min onkels gunst, end når de i denne henseende fulgte hans og hans hustrus eksempel. Han blev også meget vred, når tjenestefolk (enten de så var fremmede eller husets egne) ville gå op ad hovedtrappen, han eller hans kone trådte da ofte selv frem og forlangte, at de skulle gå op ad bagtrappen. Megen misfornøjelse og mange rivninger mellem værten og hans lejere opstod der i denne anledning, og en stor del af min onkels tid gik hen med lange besværinger over denne eller lignende forseelser, der dog vanskelig kunne undgås, når ikke hans lejere ville underkaste sig den største

tvang og ubekvemmelighed. Deraf fulgte, at min onkel, uagtet hans hus var smukt og uagtet hans vilkår ikke var ubillige, dog næsten hvert halvår måtte skifte lejere.

Det var dog ingenlunde gerrighed, men snarere en usædvanlig kærlighed til orden og renlighed, der lå til grund for disse særheder og overspændte fordringer. Han var også bestandig meget ordentligt og renligt klædt, uagtet han selv arbejdede i sin have. I øvrigt havde han ved siden af sine daglige klæder et par stadsdragter, som han undertiden børstede og bankede i solen, og som skulle bruges ved festlige lejligheder, men slige festlige lejligheder kom aldrig, i det mindste ikke i al den tid, jeg var i hans hus.

De to ægtefæller havde ingen børn, de indlod dem heller aldrig med andre lejere end med sådanne, som enten var barnløse som de selv, eller hvis børn var voksne.

"Langt hellere ville vi tage mindre i leje," sagde min tante, "end ha'e al den støj, det skrigeri og det spektakel, som følger med, hvor der er børn." Heller ingen baller eller store selskaber tålte de i deres hus, heller ikke måtte der bankes på gulv eller vægge, alt dette betingede de sig udtrykkelig i lejekontrakten. Heller ikke måtte nogen af deres lejere holde hunde og når en sådan firbenet gæst listede sig ind i deres gård, da kom både husejeren og hans hustru og den enepige, der tjente dem, frem med stokke og fejekoste for at jage den ud igen.

Og dog – slige modsigelser kan der rummes i den menneskelige sjæl – dog havde min tante selv en hund, "men den er så ganske lille bitte," sagde hun, "og slet ikke som de andre hunde, og den er så vel opdragen, at vi straks mærker det

på den, når den skal udenfor, og den har aldrig snavset så meget som den mindste sten i gården."

Hun havde også to kanariefugle, der sang hele dagen igennem, dertil en papegøje og et stort forgyldt papegøjebur. Men papegøjen kom kun sjældent derind, den sad i et simplere bur ved siden af, for det gik dog ikke an, mente min tante, at den fordærvede et så pænt og kostbart bur; for hver gang den kom derind, så klatrede den op og ned i guldstængerne, ligesom det kunne være fyrrepinde, og så forgyldningen kunne gå af. Alt hvad hun gjorde og sagde og formanede, nyttede til intet, ja om hun så truede eller slog den, så hjalp det ikke, der blev kun endnu galere og klavrede endnu stærkere, slog med vingerne og skreg og skældte, som den værste sjover. Men nu kunne den sidde ved siden af og se på sit forgyldte bur, når solen skinnede, så var det ligeså godt, som om den selv sad derinde.

Tredje kapitel

Jeg har den formodning, skønt jeg ikke med vished ved det, at min fader i sine senere år har villet låne penge af sin velhavende fætter, og at denne har givet ham afslag, og at dette var grunden til det brud, der opstod imellem dem. Dog fortalte den gamle Kathrine senere, at min fader noget før sin død, da han følte sine kræfter aftage og anede, at hans tid på Jorden ikke ville blive lang, havde en samtale med sin fætter, hvori han forestillede ham min forladte stilling, når han faldt fra, og at hans fætter da lovede ham, at han ikke skulle slå hånden af mig.

Så snart min fader var død, indfandt Samuel Heller sig, for som den nærmeste slægtning at påse boets tarv. Alt blev nu solgt, med undtagelse af nogle læsebøger og nodesamlinger, som jeg havde brug for, hvoriblandt også teksten og melodierne til Bellmans digte; jeg frelste da også den svenske guitar tilligemed et gammelt pianoforte. Det meste af dette havde min onkel under andre forhold næppe tilladt mig at beholde, men ved siden af sine særheder, var han dog en retskaffen og meget ordholdende mand, og han havde nu engang lovet min fader, at han ikke skulle sætte sig imod, at jeg fortsatte mine musikalske studier, skønt han ganske vist hellere havde set, at jeg havde valgt en levevej, der var mere solid, som han kaldte det, og hvorved der var mere at fortjene, "og dog har man set folk fægte sig igennem verden, selv med en violinbue," sagde han, "hvor dårligt et våben det ellers kan være."

Et træk af min fader, der meget rørte mig, da jeg blev underrettet derom, og som viste, at han havde mig mere kær, end han til daglig brug lod sig mærke med, bør jeg ikke undlade at berette. Allerede fra min tidligste alder, i vore lykkeligere dage, havde min moder årlig lagt en større eller mindre sum penge til side, som hun satte i en sparekasse. Hun havde bestemt, at de årlige renter indtil videre skulle lægges til kapitalen, for at jeg engang, når jeg trængte dertil, i denne kapital kunne finde en understøttelse. Dette skete med min faders tilladelse, og de årlige tilskud varede lige til min moders død. Uagtet min fader i den senere tid ofte var i stor pengeforlegenhed, så betragtede han dog denne lille kapital som en helligdom, han aldrig rørte ved. Det er vel muligt, at denne min faders opførsel har bidraget til at stemme hans fætter venligere imod ham, og at den altså i dobbelt retning har haft indflydelse på min skæbne.

I sine velmagtsdage havde min fader anskaffet sig flere udsøgte musikalske instrumenter, disse havde han, uagtet den pengetrang, hvori han befandt sig, aldrig haft hjerte til at skille sig ved. De blev nu solgt med god fordel. Herved, og tillige ved et sammenskud af nogle ældre venner, der endnu fra forrige tider af havde nogen godhed for min fader, blev det muligt at dække hans gæld; dog blev der intet til overs uden den lille kapital, som min moder havde lagt til side for mig, og som min onkel Samuel nu tog under sin varetægt.

Jeg fik ordre til at følge min onkel til hans hjem. Hans hus lå i forstaden udenfor byens volde. Jeg fik et meget lille værelse i stueetagen ved siden af det, min tante beboede, og hvorfra jeg daglig hørte sangen af hendes kanariefugle og skriget af hendes

papegøje, undertiden også hendes hunds knurren og bjæffen, som ikke syntes meget fornøjet over min musik. Mit værelse var meget snævert; for at skaffe plads for klaveret, måtte min seng flyttes ovenpå i et lille mørkt loftkammer, hvor der ingen kakkelovn var. Før sin død havde min fader bestemt, under hvilken lærer jeg skulle fortsætte mine øvelser, denne lærer fulgte ganske den samme undervisningsmetode som min fader. Også timeantallet, hvori jeg daglig skulle øve mig, var bestemt. I alt dette gjorde min onkel ingen forandring. Men da der i mit værelse fandtes et lille vindue, der vendte ud til trappen, forlangte han tillige, at jeg skulle agte på, når nogen kom, om han tørrede sine fødder forsvarlig af og lukkede døren efter sig; ligeledes skulle jeg holde tjenestefolk borte fra hovedtrapperne og gøre anskrig, hver gang der viste sig en lirekasse eller en hund i gården, og da skulle jeg også hjælpe med til at drive dem ud.

Skønt min onkel ellers behandlede mig ganske godt, så følte jeg mig dog ikke ret vel i hans hus, og det gik med mig, som det gik med flerheden af hans lejere, jeg fik stor lyst til at flytte derfra igen jo før jo Heller. Tidligere havde jeg dog i det mindste haft god plads i mit værelse, men her følte jeg mig til mode som i et fængsel. Jeg fik heller ikke lov til at komme ind i min onkels have, for der kunne jeg afstedkomme uordener; ville jeg spadsere, så måtte jeg gå udenfor. Men det behøvede jeg vel ikke, mente min tante, jeg fik bevægelse nok, når jeg besøgte min musiklærer, hvilket fandt sted fire gange om ugen.

Af og til fik jeg også tilladelse til at besøge den gamle Kathrine, der boede i et lille hus nærved Sct. Jørgens sø og levede dels af at vaske for folk, dels af renterne af en lille kapital,

som hun efter min moders eksempel havde sat i en sparekasse. Jeg havde endnu bestandig den samme lyst til at komme vidt omkring og langt ud i den fremmede verden som i min barndom; og denne lyst voksede stærkt ved det indesluttede liv, jeg måtte føre. Undertiden satte jeg mig udenfor Kathrines dør og stirrede ud over søen; jeg følte da den inderligste higen efter at følge med de flyvende fugle og med de røde skyer i vest; på det sted, hvor jeg var, syntes alt mig mørkt og koldt, langt borte bag de rødmende skyer derimod var der solskin og glans, der mente jeg, at frihed og lykke måtte bo.

Kathrine fortalte mig tit om den tid, da min moder levede, "da gik det godt til i vores hus," sagde hun, "og aldrig har jeg været i nogen bedre kondition, men alt bliver værre, som årene går, sagde din fader tit, og deri havde han ret. Din moder var en engel fra Himlen, hun har aldrig sagt mig et ondt ord, og alt det gode, hun kunne gøre, det gjorde hun, og det var også, som lykken var med hende bestandig, lige til hendes sidste tid, da begyndte det at se sort ud, og dog bar hun alt med tålmodighed, indtil døden hentede hende; for Vorherre ville ikke, at hun skulle se på al den forstyrrelse, der siden kom."

Også om den lille smukke pige, der legede med mig i min barndom, måtte Kathrine fortælle. Jeg kunne ikke længere tilbagekalde mig hendes ansigtstræk, og huskede kun endnu hendes dejlige hvide nakke og hendes lette bevægelser, da hun dansede rundt om juletræet med sit lille flag i hånden. Jeg havde ikke kunnet genkende hende, hvis hun nu havde stået for mine øjne, og dog var hun fedronningen i mine drømmes rige. Jeg havde oftere spurgt Kathrine om, hvor hun var blevet af.

"Jeg ved kun lidt om hende," svarede Kathrine, "hun var et dejligt barn, det er vist; din moder holdt af hende, som om hun var hendes egen datter, og lod hende hver dag hente for at have hende om sig. Faderen var en sømand. Moderen fik nok en kondition et eller andet sted, eller måske gik hun til søs med sin mand, jeg ved ikke ret, men langt bort kom hun, det er vist, den lille skal da nok siden være død, ja, ja, den, Vorherre elsker, den tager han tidlig bort; det er vel for vore synders skyld, at vi andre må blive så gamle."

En endnu stærkere og mere opløftende trøst, end jeg kunne finde hos Kathrine, fandt jeg i Bellmans sange, som jeg bestandig fik kærere, jo ældre jeg blev. Jeg lærte nu også bedre at forstå hans folkescener, der er digtede med så megen sandhed, og hvori der midt i forvildelsen kommer så megen livsfriskhed og humor frem. Her knytter ikke sangen sig til blodløse skygger eller blotte djævlemasker, således som i så mange moderne operaer. Som befriende modsætning til den trange kreds, hvori hans personer bevæger sig, står den uendelige, romantiske natur, hvori månelyset og stjernehimmelen kaster deres fjerne glans ned over det snævre menneskeliv, mens de lette havbølger leger dermed, og alt dette bæres nu frem igennem musikken i de dejligste melodier. Mig forekommer det, som der hos enkelte af disse mennesker (især hos Fredman selv) midt i forvildelsen af og til bryder en længsel efter en bedre tilværelse frem, og at det er derfor, de søger forglemmelse i den vilde kærlighed og i det fulde bæger. Hos Fredman selv er det især, som om der sprang blodsdråber fra hans hjerte, der tit kom frem midt i hans lystigste viser. I andre sange tages livet som en spøg, der snart er forbi, og der går en

humor derigennem, lig den, som kommer frem i middelalderens billeder af dødningedansen. Ganske klart kunne jeg vistnok ikke dengang opfatte dette, men en anelse derom havde jeg. For resten var det især *"Fredmans Epistlar"*, jeg satte pris på, de såkaldte "sånger" fandt jeg langt mindre behag i.

Ifølge min lærers forlangende måtte jeg endnu høre på koncerter og operaer af den slags, som min fader satte mest pris på. Jeg følte da den samme lyst til at falde i søvn under slige musikalske fremstillinger som i tidligere dage. Fornemmelig var der enkelte berømte komponister, som lod mit indre aldeles tomt. Dertil må jeg især henregne. Meyerbeer, hvis operaer jeg aldrig har kunnet fordøje, og endnu den dag i dag forekommer det mig, at det er den tekniske færdighed, der her gør fordring på vor beundring, uden at der ligger noget dybere bagved, det er ligesom alt her var til stede, hvad musikken kan give med undtagelse af et eneste moment, som dog er mere værd end alt det øvrige tilsammen; hans operaer er mekaniske vidundere, der ikke mangler noget, hvad en fuldkommen musikalsk komposition behøver, med undtagelse af en levende sjæl.

Muligt er det, at jeg selv ikke var og endnu ikke er så musikalsk udviklet, at jeg kan have nogen berettiget dom om denne kunstner. Dette mente også min lærer, hvem jeg engang betroede disse mine musikalske kætterier. Men da mine musikalske antipatier og sympatier har haft en så stor indflydelse på den retning, mit liv siden tog, så har jeg ikke villet lægge noget dølgsmål på, hvad der i hine dage rørte sig i mit indre.

Fjerde kapitel

Jeg besad et par små færdigheder, der ikke var ganske uden indflydelse på min daværende stilling, jeg skrev en smuk og tydelig håndskrift, jeg havde også, hvad alt ovenfor er bemærket, et afgjort talent til regning. Næppe mærkede min onkel dette, før han søgte at drage nytte deraf. Jeg måtte da føre hans regnskaber og holde bog derover, ligeledes måtte jeg renskrive alle de dokumenter, der var ham af vigtighed, fornemmelig alle hans lejekontrakter, hvori han opstillede så mange betingelser og indskrænkninger, at de mangen gang, hvor tæt de end blev skrevet, vanskelig kunne rummes på de papirer, hvorpå de skulle stå.

Ved den nøjagtighed, hvormed jeg udførte de forretninger, min onkel overdrog mig, var jeg så heldig at vinde hans velvilje; min tante Helene derimod (eller Lene, som hun sædvanlig kaldtes) var, som jeg snart mærkede, mindre gunstig stemt for mig. I mine musikalske øvelser fandt hun liden smag, og da mit kammer lå ved siden af hendes, så måtte hun høre mere deraf, end hun skøttede om. Efter hendes mening burde min onkel ikke have ladet sig besnakke, men straks have sat mig til handelen, især da jeg kunne så godt skrive og regne, for at blive en musikant var der dog ingen mening i, for det kunne kun føre til svir og drukkenskab, som da også ville blive en stor skam for familien.

En dag, da jeg alt havde været et par år i min onkels hus, kom tante Lene ind til mig med sin hund under armen, der

ledsagede hendes tale med en bestandig knurren. Hun fortalte, at hun havde ejet et ur engang, der kunne spille langt smukkere end jeg. Det var et stort og smukt stueur, hvori en gøg kom frem hver gang en time var til ende, og så spillede uret de dejligste viser, nogen ville høre på. Men hun måtte dog skille sig ved det, da den lille Caro kom, for han tudede så stærkt, hver gang gøgen kom frem, og uret spillede, at ingen kunne høre ørenlyd, og så havde hendes mand solgt uret til en marskandiser.

"Men det er heller ingen pæne viser, du synger," blev hun ved. "Således er der en, hvori Josef bli'er skældt ud, fordi han ikke vil lade sig forføre af Potifars hustru, for jeg kan nok mærke, at det er skældsord, når han bli'er kaldt et 'tros' og en 'token', om jeg så ikke ret forstår, hvad det betyder; og således er de alle sammen; ja lige til fruentimmerne, så er de uanstændige og drikker brændevin, og det er meget stygt at høre på."

Jeg var noget forlegen for at finde undskyldninger for min yndlingsdigter, men hun brød sig da heller ikke stort om, hvad jeg sagde, og forlangte kun, at jeg skulle oversætte nogle af Bellmans viser for hende. Dette gjorde kun ondt værre, og hun blev kun lidet opbygget deraf. Endelig gik hun misfornøjet bort og sagde, at når jeg blev ved med de viser, så ville det nok ende med, at jeg, ligesom min fader, spillede på danseboder eller på andre uanstændige steder.

Der var endnu en anden grund, hvorfor min tante var ilde tilfreds med mine musikalske øvelser, for hver gang jeg spillede, begyndte hendes kanariefugle at synge, de havde åbenbart til hensigt at overskrige min musik, og denne deres iver og kappelyst syntes snarere at tiltage end at aftage. Min tante, som

elskede disse to fugle højt, begyndte derfor at frygte for, at de skulle anstrenge sig så stærkt, at deres sundhed tog skade derved, "for de kan tilsidst skrige sig ihjel!" sagde hun. Dertil kom, at papegøjen heller ikke syntes fornøjet med min musik, og den blandede ofte sit skærende skrig med kanariefuglenes sang, hvilket den til afveksling ledsagede med sine tillærte talemåder: "Poppedreng! Rare poppedreng! Kom ind! Poppedrengen vil ha'e sukker"; til andre tider gentog den med arrig stemme og ligesom til spot et eller andet brudstykke af mine melodier. Ved slige lejligheder blev da også Caro utålmodig og begyndte stærkt at knurre og at gø. Dette virkede åbenbart ufordelagtigt på min tantes humør, hos hvem den lille dyreverden, hun havde samlet om sig, skulle udfylde det savn, som ensomheden medførte, men dog heller ikke gøre for megen larm.

"Hvad kan det hjælpe," sagde hun, "at vi holder lirekasser borte fra huset og ikke tåler, at fremmede hunde kommer ind i gården, når vi dog har støjen og spektaklet inde i huset selv."

Der blev da holdt mange forhandlinger om, hvorledes dette skulle forebygges. Da der ikke var noget kammer i stuetagen, hvor min onkel boede, som man fandt passende at give mig, og da de andre etager var bortlejede, så foreslog min tante, at jeg skulle spille ovenpå i mit loftkammer, hvor hendes fugle ikke kunne høre mig. Men det gik ikke an, sagde min onkel, der var for koldt om vinteren, og heller ikke faldt der synderlig lysning ind gennem det lille loftvindue, så jeg i den mørke årstid ikke engang ville kunne læse mine noder selv ved middagstid. Efter megen talen frem og tilbage blev det da besluttet, at der skulle lejes et værelse til mig i nærheden, og der skulle jeg flytte hen.

Huslejen tilligemed betaling for klæder og undervisning kunne dækkes med renterne af min lille kapital, derimod skulle jeg spise daglig hos min onkel, hos hvem jeg også skulle indfinde mig hver gang der var noget at udrette for mig, som jeg ikke kunne udføre i mit hjem.

Min onkel modtog sjældent besøg af andre end af dem, med hvem han havde forretninger at afgøre. En undtagelse herfra fandt sted med en koffardikaptajn ved navn Jørgen Gregers. Denne mand var broder til min tante, hvis pigenavn havde været Helene Gregers. Han var i høj grad forskellig fra sin søster og stemte kun lidet overens med de to ægtefolk, men dog blev han af begge behandlet med stor forekommenhed, for også han var meget velhavende; og da han henlevede ugift, og min tante var hans nærmeste slægtning, så kunne hun håbe, såfremt han intet testamente gjorde, at arve hans hele formue. Desuden stod han og min onkel i indbyrdes handelsforbindelse, og da kaptajn Gregers var en meget redelig mand, hvis forretninger blev ledet med indsigt og forstand, så fik han aldrig nogen grund til at fortryde sin forbindelse med ham. Derfor var kaptajn Gregers meget vel set i min onkels hus, og det blev ikke engang ilde optaget, når han af og til kastede sin udbrændte cigar på gulvet, hvad man sikkert ville have betragtet som en stor forgåelse hos enhver anden.

En dag, da jeg trådte ind i den lille dagligstue, efter at have udrettet et ærinde for min onkel, sad kaptajn Gregers der, rygende sin cigar ved siden af sin søster. Så snart kaptajnen så mig, sagde han:

"Jeg hører, at fætter Gustav ikke længere bor her i huset, hvad er grunden dertil, søster Lene?"

"Du ved, jeg holder ikke af støj, Jørgen, men han gjorde en sådan ståhej og spektakel med sin sang, sin guitar og sit klaver, at hverken jeg eller mine stakkels dyr kunne holde det ud."

"Ikke det? Mig synes ellers, de gør selv spektakel nok. Undertiden når jeg hører kanariefuglene synge, papegøjen skrige og hunden gø, er jeg til mode, som om jeg var langt nede ved Orinocofloden og hørte dyrene skrige i urskovene."

"Ja det var dengang Gustav spillede og sang her i huset, for da skreg de af og til, så det gjorde ondt i ørerne, og papegøjen allermest, for den kunne nu slet ikke fordrage hans musik."

"Papegøjer er just ikke de bedste dommere, hvad sang og musik angår," svarede kaptajnen. "Og dog fører de netop det store ord og skriger allerhøjest, når sligt kommer på tale, det har jeg mærket ved flere lejligheder. Men ellers er det underligt, at du, der er så bange for børneskrig, kan finde dig i den støj, som dine dyr gør, også når fætter Gustav ikke spiller for dem; om der så af og til skreg et barn i anden eller tredje etage, ville du ikke mærke det halvt så meget."

"Men jeg kan nu slet ikke lide små børn," svarede hun, "og desuden støjer de også i gården og på trapperne, det kunne jeg ikke finde mig i."

"Jeg har dog tit ønsket, at du selv havde børn, søster, da fik du noget bedre at tage vare på end at fodre kanariefugle og papegøjer."

"Gud fri og bevare mig, så skulle vi have ammer og rullevogne, og så skulle de rulle omkring i gården og i haven med, og så kunne de vel ikke engang komme ned ad bagtrappen, men skulle gå ad hovedtrappen, og så skulle vi have

så meget andet svineri ved siden af; nej Gud være lovet, for alt det er jeg nu fri!"

"Nå, jeg har selv ingen børn, og kan intet lade dig høre i den henseende."

"Det er da heller ikke for dyrenes skyld alene, at jeg var vred på Gustav," vedblev min tante, "men fordi de viser han sang, slet ikke var anstændige. Sådan var der en, hvori en person roser sig af, at han har bragt et uægte barn på barnehuset, og at han har sviret og drukket, da barnet døde, og har fået graveren selv til at drikke sig fuld, og at han har haft slagsmål med patruljen oven i købet for moderens skyld. Der er også en om en nymfe (det var da nok en gadenymfe), som er så overmåde dejlig; men til sidst bliver hun ført i spindehuset. Så er der en om en søkaptajn og om en jomfru på et værtshus, der hedder *Lokatten*, og den er næsten den uanstændigste af dem alle, og den har ærgret mig allermest, især for din skyld, Jørgen, for du er jo også søkaptajn, og det skib, den anden kaptajn fører, hedder også *Maria*, ligesom dit, så man skulle tro visen var gjort for at drive spot med dig."

"Men den vise er digtet, længe før kaptajnen blev født," sagde jeg.

"Ja, ja, men jeg tror endnu, Gustav, at du sang den så tit bare for at ærgre mig."

"Jeg sang den alene, fordi melodien er så smuk," svarede jeg, "og fordi det er, som om man så skibet og værtshuset glimte i måneskin, når man synger den."

"Ja det er sandt, melodien er ganske køn, men når der endelig skal musiceres, så ved jeg ikke, hvorfor man ikke kan gøre lige så kønne melodier til vore egne viser, og hvorfor man skal hente

dem ovre fra Sverige, der dog har gjort os så megen fortræd i gamle dage. Vi har da nok viser, der er ganske anderledes pæne end de svenske, jeg har såmænd ikke mindre end fire nytårsgaver liggende derhenne i krogen, de er fulde af de dejligste vers, og skrevet af pur unge, uskyldige mennesker, men se om denne Bellman, eller hvad han hedder, vil sætte musik til dem."

"Ja jeg har af og til bladet noget i dem," sagde kaptajnen, "men skal det kaldes vers og poesi, så har jeg sejlet mange tusinde mile i slig poesi, det er jo ikke andet end det klare vand, søster Lene."

"I de viser, som Gustav synger," svarede hun, "er det nok endnu værre, for der sejler de i bare øl og brændevin, og alle, lige til klokkeren, der skal kaste muld på den døde, frådser og drikker de, til de blive så fulde som alliker."

"Fulde som alker, må du sige," bemærkede kaptajnen, "og ikke som alliker."

"Nå, alker eller alliker, det kommer nok ud på ét."

"Nej, søster Lene, en alk er en søfugl, og om den kan man vel sige, at den ser ud som en fuld mand, når den kommer med vaklende skridt frem på landjorden; men dukke kan den og svømme som en fisk under vandet, og jeg har ofte fanget den på fiskekrogen i det nordlige ishav. Men en allike, det er en landfugl, der nok hører til kragernes familie, og den er himmelvidt forskellig fra en alk."

"Uh, det må være fælt," sagde min tante, "at sejle således højt op imod nord; når jeg tænker på, hvor koldt her kan være om vinteren hos os, hvordan må det da ikke være der!"

"Alt, som årstiden er til," svarede kaptajnen, "om sommeren kan heden under Grønland være så stærk, at tjæren smelter på skibsdækket, men rigtignok varer sligt ikke længe. Og græs er der fuldt op af i dalene, og det er ligesom der var bredt et grønt tæppe over dem, det er da ikke for intet, at landet fører navn af Grønland; og flere slags blomster findes der, og mangfoldige sommerfugle, skønt de rigtignok er noget små og matte i farverne. Og rensdyr og harer mangler der heller ikke, og alle slags vandfugle vrimler der af, så man ser dem ligesom skyer om fuglebjergene, og jo højere man kommer op mod nord, desto mere tiltager rigdommen især i havet."

"Men stygt må det dog være, Jørgen, når man sådan bestandig skal sidde og stirre på disse fæle isklipper."

"Nej, søster Lene, der kan være dejligt deroppe, intet er dejligere end en midsommernat nærved polen, når midnatten selv skinner med et dæmpet dagslys. Det er, som herren, den almægtige Gud, havde bygget sig en stille kirke her i ensomheden, hvorover hans ånd endnu svæver, ligesom den svævede over vandene i dagenes begyndelse."

"Ja, ja, præke kan du som en præst, når den raptus kommer over dig; men vanskeligt og farligt må det da nok være at komme derhen."

"Det er ikke så farligt at løbe op under Spidsbergen eller ind i Davisstræde ved sommertid, når året ikke er alt for uroligt, jeg har udstået lige så stærke storme i den spanske sø, som på de farter, jeg har gjort derop; men det forstår sig, når efteråret og vinteren kommer, da er det en anden sag."

"Du har nok oplevet mange underlige ting på dine rejser, Jørgen, når du bare ville fortælle noget mere derom."

"Man skal ikke fortælle alle de eventyr, man oplever, søster, for så tror folk tit, at man lyver, selv om man fortæller den rene, skære sandhed."

Femte kapitel

Opgangen til det kammer, hvori jeg nu boede, var rigtignok meget uanselig, når man sammenlignede den med opgangen til min onkels hus. Trapperne var udslidte og rækværket skrøbeligt, og der var ingen lakering, ingen glinsende farver at se nogensteds; men så behøvede jeg heller ikke at passe på, om de folk, der kom, tørrede deres fødder af eller ej, heller ikke behøvede jeg at holde hunde og lirekasser borte fra gården, heller ikke behøvede jeg nogens samtykke, når jeg selv fandt for godt at gå ud, således havde jeg, som mig syntes, vundet langt mere, end jeg havde tabt ved dette bytte. Der var to vinduer i mit kammer, det ene vendte mod nord, det andet mod vest, og der stod høje træer udenfor. Betrækket i mit værelse var just ikke i den bedste stand, stole og borde havde et gammeldags udseende og var noget brøstfældige af alderdom, derimod var værelset stort, og jeg kunne frit røre mig deri og desuden både synge og spille, hvad jeg havde lyst til, uden at frygte for min tantes eller hendes papegøjes misfornøjelse. Udenfor mit vestlige vindue var der en hønsegård, hvori et par haner galede, uden at tage noget anstød af min musik. I træerne kvidrede spurvene, de sang vistnok slettere end min tantes kanariefugle, men til min trøst tænkte de heller ikke på at indlade sig i nogen musikalsk væddestrid med mig. Først om eftermiddagen besøgte solen mit værelse, men selv når træerne udenfor stod fuldt dækkede med løv, kunne jeg skimte dens lysende

stråleglans imellem deres blade. Mit andet vindue vendte ud mod en smal gade.

Jeg fortsatte nu i flere år mine musikalske øvelser; jeg anvendte også flid derpå, men var dog ofte i tvivl, om jeg havde noget ret kald til den kunst, jeg syslede med. Mig syntes undertiden, at jeg, hvis dette havde været tilfældet, måtte have bragt det til noget mere end til en blot rutineret færdighed, som jeg unægtelig havde erhvervet mig; men egentlig originale musikalske tanker opstod ikke i mit indre, og for koncertsale havde jeg endnu den samme sky som i gamle dage. Hørte jeg derimod et kor af skønne stemmer, der foredrog en simpel, letfattelig melodi, især når den klang i det fjerne eller over vandet, ja fornam jeg blot nogle toner af en folkesang, sungne med følelse, om end stemmen kun var lidet uddannet, da gjorde dette et langt stærkere indtryk på mig end selv den bedste musik i en koncertsal, og jeg kunne mangen gang ikke tilbageholde mine tårer ved at høre det.

Undertiden faldt det mig ind, at det måske havde været bedre for mig at have lært det simpleste håndværk end denne kunst, hvortil jeg ifølge min natur dog næppe var bestemt. Især når jeg mødte vandrende håndværkssvende, der drog forbi med deres ransler på ryggen, undertiden i hullede, lappede klæder og med luvslidte hatte, ødelagte af regn og blæst, men dog tit under sang og latter, og vel også med grønt forårsløv eller med kornblomster og vilde roser i de luvslidte gamle hatte, da grebes jeg af en inderlig lyst til at drage bort med dem. Mig syntes, det måtte være dejligt således at fægte sig frem igennem verden, selv om man undertiden skulle lide hunger og nød. Enhver af dem havde dog i sit håndværk et slags kapital, der, når de nåede

hen til det rette sted, ville give de renter, som var tilstrækkelige til deres underholdning. Jeg lyttede også med stor begærlighed til de melodier, de sang, og fulgte mangen gang et langt stykke vej efter dem for at tilegne mig en slig melodi. Alle de håndværkssange, jeg således kunne opdrive, indøvede jeg siden efter og akkompagnerede dem på min guitar, for, som sagt, det var især folkemelodierne, der udøvede et så stærkt trylleri over mig, for den kunstige og mere sammensatte musik havde jeg kun liden sans.

Endnu stærkere virkede det på mig, når jeg om efteråret så svalerne samle sig i flokke på husenes tagrygge og gavle for at forberede og ligesom træffe aftale om deres rejser til sydlige lande. Al menneskets storhed og magt syntes mig rigelig at opvejes af disse små skabningers vingekraft, der styrtede sig i det uendelige lufthav, som i det element, der var skænket dem, for deri at svømme ned til fjerne, fremmede solbeskinnede kyster, hvor vinteren aldrig når hen. Mennesket med al sin herlighed var dog en vingeløs skabning, og disse små, svage luftbeboere ejede dog den kraft, som mennesket savnede og bestandig higede efter, men aldrig kunne nå.

En aften, da jeg igen havde fulgt et par syngende håndværkssvende, hvis lange vandringsstøvler hang ud af vadsækkene på deres ryg, og havde lyttet til deres melodier, så jeg dem tage plads udenfor et ringere værtshus omtrent en fjerdingvej fra byen.

"Her kunne vi kanske få et krus øl for godt køb," sagde den ene.

"Lad os hellere vente, til vi kommer ud til en bonde, der kan vi få det for ingen ting," svarede den anden.

Jeg havde just ikke mange penge dengang, for min onkel gav mig ingen lommepenge og fordrede strengt regnskab af mig, hver gang jeg skulle gøre et indkøb af noder eller af strenge. På denne dag var der dog ikke så dyb ebbe i min pung som sædvanlig; for jeg havde nylig vekslet en lille guldmønt, som min gamle veninde Kathrine havde givet mig på min fødselsdag (dette gentog hun hvert år på den dag), for at jeg dog kunne have lidt, sagde hun, til de små udgifter, der i årets løb kunne forekomme. Jeg betænkte mig ikke længe, men gik ind i værtshuset og forlangte to store krus øl, som jeg lod bringe ud til de to håndværkssvende udenfor. De blev begge meget overraskede ved denne opmærksomhed, tog deres hatte af og takkede mangfoldige gange. Jeg benyttede da øjeblikket, og de måtte synge nogle af deres sange for mig, hvorved det lykkedes mig at supplere flere vers i adskillige viser, som jeg kun kendte brudstykker af. Lidt efter lidt blev de mere fortrolige og sagde, at jeg var en brav karl, som enhver rejsende håndværker burde tage hatten af for. Derefter bragte de mig et rungende hurra, svingede deres hatte og trykkede min hånd til afsked. Til sidst da jeg stod og stirrede efter dem, vendte de sig om på vejen og gentog deres hurra og svingede endnu engang deres hatte, og således skiltes jeg fra mine to nye venner, som jeg ved en ringe udgift havde vundet, men som jeg aldrig mere skulle se igen i mit liv.

Pludselig da jeg endnu stod og så efter dem, og før deres rungende hurra døde hen i det fjerne, fløj der en tanke gennem min sjæl, som aldrig før var faldet mig ind.

"Du kunne jo også gøre din kunst til et håndværk!" tænkte jeg, "der kastede renter af sig og skaffede dig, hvad du

behøvede, og så fik du se dig om i verden, så meget du ville. Du kunne hengive dig til den del af din kunst, som du har så megen kærlighed til, og lade alt det andet ligge, og kunne så løbe din vej. Der er dog ingen på jorden, der bryder sig om dig, uden den gamle Kathrine, og hun ville nok trøste sig med tiden. Og så kunne du drage om i verden med din guitar, den er endnu ikke så tung som de store rejsestøvler, der hang ud af håndværkssvendenes ransler, og så har du intet at gøre, uden at synge de sange, du mest elsker, og vandre hen, hvor din hu drager dig."

"Du kunne da vel komme ned til Rhinen," således drømte jeg videre, "og længere endnu, ind i det skønne Frankrig, måske endog til Paris, der har de penge nok, og måske kunne nogle dråber af den store rigdomsstrøm, der daglig breder sig til alle sider, også falde på din vej. Ja måske kunne du endog komme ned til Spanien, hvor der synges så mange dejlige romancer og folkesange, og hvor solen skinner så varmt. Og tilsidst, hvem ved, til sidst kunne du finde vej over havet til de lande, hvor storken og svalen drage hen om vinteren, og hvor jorden af sig selv bringer alt det frem, som mennesket behøver."

Disse drømme bragte mit bryst til at svulme, og det rislede mig koldt ned ad ryggen, og jeg følte dog tillige, at blodet strømmede til mine kinder, mens jeg tænkte derpå.

Jeg besluttede endnu samme aften foreløbig at forsøge, om min plan kunne lykkes. Jeg frygtede aldeles ikke for, at nogen skulle opdage, hvem jeg var, for jeg kendte ingen i den hele by. Min onkel og tante gik aldrig ud om aftenen, og de gik begge tidlig til ro.

"I går til hvile med hønsene," plejede kaptajn Gregers at sige.

Det eneste, jeg frygtede for, var, at nogle af husets folk skulle møde mig på trapperne, men da ville jeg foregive, at jeg skulle hen for at spille i min onkels hus; dog jeg mødte ingen, hverken denne eller de følgende dage. Det var en klar aften mod enden af september, månen var kun halvfyldt og udbredte et svagt dæmringsskær over træer og huse. Mange folk havde været ude i Frederiksberg have eller på Vesterbro og vendte nu tilbage igen til deres hjem.

Jeg stillede mig ved opgangen til volden nærved Vesterport, der dengang endnu ikke var nedbrudt, og spillede og sang et par folkesange. Det varede ikke længe, før jeg havde samlet en kreds af tilhørere omkring mig. Jeg sang nu også et par af Bellmans viser og ledsagede dem med spil på min guitar. Det lod til, at jeg havde lykken med mig, for forsamlingen blev bestandig større, og mange lagde penge i min hat, som jeg havde stillet ved siden af mig. Jeg vedblev således i to timer uden at forstyrres af nogen indsigelse fra politiets side, hvorpå jeg ikke engang havde tænkt, og da jeg kom hjem og talte mine penge, så jeg, at jeg i den korte tid havde samlet over en rigsdaler, det meste i kobberpenge, men der var dog også nogle små sølvmønter derimellem.

Den næste aften indfandt jeg mig igen på samme sted og spillede og sang, som jeg havde gjort aftenen tilforn. Der indfandt sig endnu flere tilhørere end forrige gang. Det var en søndag aften, vejret var dejligt. Det lod til, at folk var fornøjet med min sang, for hver gang jeg havde endt en vise, hørte jeg stærke udbrud af bifald. Men da jeg til afveksling havde sunget et par ældre folkesange, fornam jeg flere stemmer, der råbte:

"Nej, de svenske sange, dem vil vi helst høre."

Jeg opfyldte straks, hvad man forlangte, og jeg mærkede vel, at jeg havde anslået toner, der fandt genklang i manges bryst. Dog vil jeg ikke lægge skjul på, at bifaldet ytrede sig stærkest der, hvor det grotesk komiske, det kyniske og burleske især trådte frem, med andre ord på de steder, som min tante Lene havde stemplet med navn af uanstændige. Den sang, hvori korporal Bomans begravelse beskrives, måtte jeg gentage ikke mindre end tre gange. Da jeg tilsidst kom hjem og talte mine penge, så jeg, at min indtægt var mere end dobbelt så stor, som den havde været den foregående aften.

Jeg velsignede da både min tantes papegøje og hendes kanariefugle og hendes bjæffende og knurrende hund, der havde jaget mig ud af min onkels hus; for var dette ikke sket, havde jeg endnu selv levet som en fugl i et bur, og det var aldrig faldet mig ind, at jeg i mit lille talent ejede en skat, hvormed jeg kunne skabe mig en fremtid således som jeg ønskede den. Jeg mente da allerede med mit eksempel at kunne bekræfte min faders ord: "Når du ret forstår at synge Bellmans sange, da har du en skat, hvormed du kan hjælpe dig frem igennem verden."

Jeg fortsatte nu disse musikalske aftenunderholdninger næsten i en hel uge, og da vejret vedblev at holde sig smukt til langt hen i oktober måned, kunne jeg vel have fortsat dem endnu længere. Men på den syvende aften, da jeg igen havde forsamlet en stor kreds om mig og spillede flere sange, der fremkaldte bifald og gentagne bravoråb, trådte pludselig en politibetjent hen til mig og spurgte, om jeg havde tilladelse til at stå her og spille og synge for folk. Dette indjog mig en stor skræk; for at jeg skulle have politiets tilladelse til at spille og synge under åben himmel, når folk havde lyst at høre på mig,

havde jeg aldeles ikke vidst. Mine tilhørere tog mit parti og sagde, at han skulle lade mig stå, og at det ikke ville gå godt, hvis han ville gøre mig fortræd. Drevet af et lykkeligt instinkt tog jeg et par små sølvpenge frem og trykkede dem i betjentens hånd.

"Nu, for denne gang må det gå," sagde han, "for ellers burde De egentlig følge mig på politikammeret, men spær blot ikke passagen for de kørende!"

Denne indskriden af en politibetjent vakte store betænkeligheder hos mig. Skulle politiet få lyst til at gøre nærmere bekendtskab med mig, da blev jeg vel nødt til at nævne mit navn, og da ville min onkel rimeligvis blive underrettet om min opførsel, hvad der i mine tanker var det allerværste, der kunne hændes mig. Jeg besluttede derfor at holde op, mens legen endnu var god, og at opgive min sang og mit spil under åben himmel, til jeg kunne iværksætte min flugt til udlandet.

Min eneste tanke var nu at flygte så langt bort, at hverken min onkel eller nogen politibetjent skulle være i stand til at opspore mig. At jeg også med hensyn til min bortrejse måtte få med politiet at gøre, ja at selv de vandrende håndværkssvende måtte have deres papirer i orden for at komme frem, og at det kun var de vilde fugle, der kunne rejse uden pas og uden politiets tilladelse, derom vidste jeg i min ungdommelige uerfarenhed kun lidt besked.

Jeg lagde nu min plan for min nærmeste fremtid. Jeg var helst flygtet bort straks, men efter nøjere betænkning anså jeg det for rigtigst at vente, til foråret kom, og at anvende vintermånederne til at erhverve mig en noget større færdighed i

fremmede sprog end den, jeg nu var i besiddelse af. Jeg har allerede bemærket, at jeg tidligere havde samlet nogle forkundskaber i denne henseende, især i italiensk, for at kunne forstå operateksterne i flere moderne operaer, fransk og tysk havde jeg også lært noget af. Jeg besad desuden flere ord- og lærebøger i disse sprog, som min onkel ikke havde ladet sælge på auktionen efter min fader. Rigtignok måtte jeg hjælpe mig frem uden sproglærer, men til gengæld var min hukommelse så stærk, at jeg kunne huske alt ordret, hvad jeg et par gange havde læst med opmærksomhed. Jeg besluttede da, eftersom det især gjaldt om talefærdighed, at anvende nogle timer daglig for ved hjælp af en ordbog at oversætte et par blade fra dansk til italiensk, fransk og tysk. Det lykkedes mig også snart at vinde et stort ordforråd, så at jeg med lethed kunne finde de udtryk, jeg ville bruge i de fremmede tungemål, hvormed jeg syslede. Om korrekthed og sirlighed bekymrede jeg mig mindre, de behøvedes ikke så strengt, mente jeg, og ville desuden komme af sig selv, når jeg først befandt mig i de fremmede lande og daglig havde lejlighed til at høre, hvorledes man der udtrykte sig.

Den største del af de penge, jeg havde vundet ved min sang, anvendte jeg til at skaffe mig folkemelodier fra forskellige lande, for så vidt melodierne var smukke og ørefaldende, og for så vidt de kunne fås for billig pris. Vore egne gamle folkesange behøvede jeg ikke at anskaffe, for de stod allerede længst, ligesom Bellmans digte, dybt indgraverede i min erindring. Derimod fulgte det af sig selv, at jeg nu, da jeg havde så meget andet at tage var på, blev noget forsømmelig med hensyn til

den lærde musik, som jeg skulle indøve, men som jeg ikke længere mente at have brug for.

En formiddag, da jeg var sysselsat med mine sprogstudier, modtog jeg uventet et besøg af min onkel Samuel, der holdt nogle dokumenter i sin hånd.

"Det er nok ikke noder, du der læser," sagde han.

Dette måtte jeg naturligvis indrømme.

"Det bliver nok ikke til nogen ting med din musik," blev han ved, "din lærer mener, at du egentlig ikke har noget musikalsk geni, som han kalder det, og så er det bedst, mens der endnu er tid, at tænke på noget andet. Din lærer siger også, at du ikke længere er så flittig, som du var i gamle dage."

Hertil svarede jeg intet.

"Der har været megen snak imellem folk," blev han ved, "om en gadesanger, der for nogen tid siden har sunget og spillet nærved volden, han sang også nogle sange af den fordrukne svenske poet, som du er så forhippet på, men han sang dem dog nok bedre end du. Mange påstår, at de aldrig har hørt en dejligere musik af den slags. Folk tror, at han er løbet sin vej af frygt for politiet. Havde du bare bragt det så vidt som han, så kunne du måske endnu slå dig igennem med din musik, men det er der ingen udsigt til, for han havde da nok dette geni, som de kalder det, som du mangler."

Jeg følte, at jeg blev blussende rød ved disse ord, men jeg stod endnu tavs og stum.

"Nu, hvorfor svarer du ikke? Du står jo, som om du hverken havde mund eller mæle."

"Jeg gør mig al den umage, jeg kan," svarede jeg, "men jeg har længe mærket, at det ikke er al slags musik, jeg har anlæg til."

"Ja, hør nu!" vedblev han, "vi kommer nok til at tage skeen i den anden hånd. Jeg vil se det an et halvt år endnu, men bliver det da ikke til noget med dig, så mener jeg, at jeg med god samvittighed kan sige mig løs fra det løfte, jeg gav din fader, og så skal du til handelen, knægt, for skrive og regne, det kan du, dertil mangler du ikke geni; og det nytter kun lidt at klimpre på guitaren den hele udslagne dag, når ingen gider høre på dit spil. Ifald din lærer om et halvt år ikke giver dig et bedre skudsmål end nu, så skal du på et kontor, derved bliver det, musikken er jo dog en kunst, der ingen nytte gør. Når man endelig har lyst til sligt, mener din tante, så kan man jo høre på vagtparaden og janitscharmusikken, når den trækker op på Kongens Nytorv, eller på dem, der blæser nytår ind fra tårnene, mere behøver man da vel ikke af den slags, for al den fornemme musik, den er der slet ingen mening i, siger hun. For resten er her nogle dokumenter, som jeg ønsker, du skal renskrive for mig."

Efterretningen om den virkning, min musik og min sang havde fremkaldt, og som min onkel Samuel, uden at ane det, selv havde bragt mig, vakte en stor jubel i mit indre. Han havde derved, i stedet for, som han mente, at tilintetgøre min tillid til mit musikalske talent, i højeste grad styrket den. Min lyst til at udføre min fantastiske plan steg nu betydelig, og jeg besluttede, hvordan det så skulle gå, aldrig at modtage nogen ansættelse på et handelskontor, for det forekom mig ikke stort bedre end mit hele liv igennem at lade mig indespærre i et fængsel.

Ved nøjere eftertanke måtte jeg dog tilstå, at den dom, min tante udtalte over, hvad hun kaldte den fornemme musik, kunne give mig noget at gruble over. Heller ikke havde jeg stor

sans for en del af den moderne musik, og hvem ved, om dette ikke lå i en indskrænkning i min natur, der i de ret kunstforstandiges øjne måtte synes ligeså latterlig, som min tantes dom syntes mig. For ligesom der gives dem, der vel har sans for den lyriske poesi, men ingenlunde kan følge med i de højere, mere sammensatte kunstværker, hvori de betydeligste digtertanker finder plads, således gives der vel også dem, der har sans for folkemelodier og andre lettere musikalske kompositioner, uden at kunne følge med i de dristigere og rigere musikalske fremstillinger, og til denne slags mennesker måtte jeg måske henregnes.

Et af de dokumenter, som min onkel havde givet mig til afskrivning, var af den natur, at det vel kunne vække forundring hos dem, der læste det. Det indeholdt en klage over en af hans tidligere lejere, fordi denne havde fældet en ufordelagtig dom om hans bolig. Dette betragtede han som en skammelig injurie, der skadede husets rygte; for et hus, skrev han, havde ligeså vel ret til at værne om sit rygte, som et levende menneske; desuden ville han selv ved en slig ond omtale kunne lide afbræk i sine lovlige indtægter. Dog af den grund ville han næppe have klaget, men det var især husets gode navn, der lå ham på hjerte. Denne sag kom ikke til proces, men blev afgjort ved forligelseskommissionen i mindelighed. Dog måtte min onkel af sin modstander høre de spydige ord, at det ikke var den rede, han havde bygget, man havde så meget imod, men det var den fugl, der havde bygget reden, som man kunne fristes til ikke altid at omtale på den mildeste måde. På grund af sin underlige adfærd ved denne og flere lejligheder, pådrog min onkel sig det rygte, at han var en trættekær person, som det var vanskeligt at

komme til rette med, hvad dog i de fleste andre tilfælde, når der ikke var tale om hans hus, næppe med sandhed kunne siges.

Sjette kapitel

Imidlertid indtraf en ny begivenhed, der gav mine tanker og drømme en anden retning. Dette efterår var meget mildt og stille, og først længe efter jul midt i januar indfandt den egentlige vinter sig. Jeg fik da lyst til at prøve, hvorvidt jeg fra mit ensomme kammer, hvor politiet næppe ville blande sig i legen, med min musik kunne virke på de forbigående. Jeg lukkede derfor tit om aftenen mit vindue op og sang og spillede flere af de sange, jeg selv satte mest pris på, det var da sjældent, at jeg, uagtet passagen gennem den snævre gade, hvori jeg boede, ikke var synderlig stor, ikke bragte det dertil, at flere mennesker standsede og lyttede til mine sange. Men hvad der især vakte min opmærksomhed, var, at jeg, når dagslyset endnu ikke var ganske svundet bort, kunne se en ung rank pige med dunkle lokker og med det dejligste ansigt, der nærmede sig til et vindue i det lige overfor liggende hus for at høre min sang. For endnu bedre at kunne se hende, spillede jeg nu også tidligt om eftermiddagen, og det slog da næsten aldrig fejl, at min skønne tilhørerinde indfandt sig, undertiden lukkede hun sit vindue op på klem, undertiden åbnede hun det helt og rakte sit skønne hoved ud deraf, og mig syntes, at jeg aldrig før havde set et så henrivende ansigt. Det mindede endnu noget om den barnlige alder, hun lignede en ung rose, der nylig har sprængt sin knop i forårssolen og ikke ganske har udfoldet sig, og hvor dejlig hun var, så syntes hun dog at antyde en endnu mere udviklet skønhed, der om kort tid skulle komme.

Af og til, når hun troede, jeg havde bemærket hende, trak hun sig sky tilbage, ja et par gange, da jeg alt for dristig vendte mit blik mod hendes vindue, ilede hun bort og blev ikke synlig den hele aften, hvor længe jeg end spillede og sang. Dog mærkede jeg, at gardinerne i hendes værelse bevægede sig, så det kunne være, at hun endnu skjult var til stede. Det lod til, at de melodier, jeg spillede, havde en stor magt over hende, for det skete aldrig, at hun i flere dage blev borte, almindelig kom hun igen næste dag. Og om aftenen, især når hun troede, jeg ikke kunne se hende, undlod hun sjældent at lukke sit vindue op i det mindste halvt for at lytte til mine sange.

Jeg mærkede vel, at jeg i min musik besad en talisman, der med magisk kraft kunne drage hende til mig, men til samme tid blev jeg også draget ind i den tryllekreds, som hendes skønhed og ynde udbredte omkring hende. Aldrig har jeg set et syn, der mere fortryllede mig, end når hun med sine hvide hænder lukkede sit vindue op og bøjede sit dejlige hoved med de brune lokker ud af det. Jeg følte da selv, at der kom et stærkere udtryk i min sang. Og endnu mange år derefter, når jeg sang de fire linjer af Bellman:

> Bröstet det liknar en sväfvande sky,
> Fröia mig lockar, og Fröia mig neckar.
> Händarna fängslas, mig ögonon bry,
> Ack, himmel! min sorg blir nu ny.

Så svævede hendes skønne billede mig i al dets herlighed for øjnene, uagtet hun vistnok var et langt ædlere væsen end den letfærdige person, hvorom denne sag er digtet. I øvrigt var det vel især de tryllende melodier, der tiltrak hende, for ordene kunne hun næppe høre, i det mindste troede jeg det dengang.

Og dette var mig med hensyn til flere af Bellmans viser meget kært, for havde hun ret forstået alle de vilde scener, som digteren med så stort mesterskab fremstiller, da havde de måske jaget hende bort for bestandig.

Jeg søgte nu hos min vært at få underretning om, hvad den unge pige hed. Jeg erfarede, at hendes navn var Cæcilia Falk. Hun boede hos sin moder, der levede meget stille, dog syntes de at være velhavende. Hvad hendes fader havde været, vidste man ikke.

Den plan, jeg tidligere havde lagt, at flygte bort, når foråret kom, syntes mig nu mindre tiltrækkende end tidligere, for jeg måtte da også tage en bestandig afsked fra hende, der nu så stærkt havde fængslet min hu. Jeg tænkte allerede på at opsætte min afrejse i nogen tid og at gå på akkord med min tidligere beslutning. Ja, skulle jeg end arbejde på et kontor i nogle måneder, så hindrede dog det ikke, at jeg kunne flygte bort, når jeg havde lyst. Mit guitarspil blev mig endnu mere kært end før, for det var jo derved, at jeg havde fængslet min skønne genboerskes opmærksomhed.

En dag var der overordentlig stille i min genboerskes værelse, vinduerne var åbne, men jeg kunne ingen se. Jeg mente deraf med sikkerhed at kunne slutte, at hun den dag ikke ville vise sig. Jeg besluttede derfor om eftermiddagen, da jeg havde sunget og spillet forgæves og dog ikke fik min elskede at se, at besøge den gamle Kathrine, hos hvem jeg længe ikke havde været. Som jeg tidligere har fortalt, boede hun nærved St. Jørgens sø. Da jeg havde tilbragt flere timer hos hende, og ville gå hjem, var klokken omtrent ni. Det var langt hen i november, fuldmånen stod blank på himlen. Marken og husenes tage og

træernes grene var belagte med rim, men der var endnu ikke faldet sne. Alt skinnede med en hvidlig glans, og skønt det var sent på aftenen, syntes dog luften klar og gennemsigtig, så at man kunne skimte alt ligesom i et besløret dagslys.

Jeg standsede i nogle minutter og stirrede hen over søen, bølgerne svømmede i måneglans; på den anden side af vandet glimtede røde lys fra menneskenes boliger. Det var en af disse aftener, hvori der hviler et drømmeslør over naturen, hvorigennem åndesyner hvert øjeblik synes at ville bryde frem, og som menneskene så sjældent får at se, fordi de frygter for aftenluften og indeslutter sig i deres huse. Det var som om alt ville svømme bort i det romantiske dæmringsskær, som om den hele natur længtes efter sin opløsning og efter at svinde hen i et forunderligt eventyr.

Da jeg var kommet noget frem på min vej, fik jeg øje på en rank kvindeskikkelse, der gik hurtigt foran mig i den samme retning, hvorhen jeg skulle gå. I samme øjeblik så jeg også en mandsperson, som forfulgte hende, en af dem, der betragter ethvert enligtgående fruentimmer som et bytte, der hører dem til, og som de kan bemægtige sig og råde over, som de har lyst til og på deres vis. Jeg så åbenbart, at hun var bange og stræbte at undfly. Drevet af en instinktmæssig vrede, ilede jeg til og nåede dem netop, da han med magt ville bemægtige sig det unge fruentimmers arm.

"De skal lade hende gå," sagde jeg, "skammer De Dem ikke ved at angribe en værgeløs pige?"

"Når hun intet har imod det, hvad Fanden kommer det da Dem ved?" svarede han.

"De skal lade hende i ro, siger jeg, gå og skam Dem!"

"Nej s'gu går jeg ikke, om aftenen skammer jeg mig heller aldrig," svarede han, og holdt endnu fast på hendes arm.

Jeg samlede da alt den kraft, jeg havde at råde over, og stødte så heftigt til ham, at han måtte slippe sit bytte for at holde ligevægt, men det hjalp ham ikke, for efter at have vaklet et par sekunder, styrtede han dog til jorden. Med en lydelig forbandelse søgte han ingen at komme op, men i dette øjeblik kom der et par andre til, og han vovede ikke mere at nærme sig til den unge pige. Alt dette var foregået i så kort en tid, at hun ikke havde kunnet flygte ret langt bort. Jeg nærmede mig hurtigt for at tilbyde hende min bistand, så hun kunne komme sikkert hjem. Men hvo skildrer min overraskelse og forundring, da jeg så, at det ingen anden var end min unge genboerske, der havde været genstand for det ryggesløse menneskes forfølgelse.

"For Guds skyld frels mig, red mig!" sagde hun med skælvende røst. "Forlad mig ikke!"

Jeg havde da den glæde at følge den til hendes hjem, som jeg af alle på jorden helst ville følges med. Hun fortalte mig, at hun havde været hos en veninde, at hun vel hundrede gange var gået det korte stykke vej alene, uden at der var tilstødt hende noget. Hun havde da også vovet at gå den i aften og havde afslået ethvert tilbud om, at nogen skulle følge hende.

Efter nogle øjeblikkes forløb havde hun ganske fattet sig, jeg fortalte hende da, at jeg boede overfor hende, og at jeg ofte havde haft den glæde at se hende lytte til min guitar, når jeg spillede derpå.

"Ja," svarede hun, "jeg kunne ikke lade være at lytte dertil; der er et eget udtryk i Deres stemme, som jeg aldrig har hørt hos nogen anden."

"Det skylder jeg måske Dem selv," sagde jeg, "for siden den tid, jeg først så Dem, føler jeg først, hvad der ligger i flere af de sange, jeg synger."

Dertil svarede hun intet, og vi gik nu en lille stund tavse ved siden af hinanden.

"Kendte De det uforskammede menneske, der forfulgte Dem," spurgte jeg endelig.

"Ja, det er et rædselsfuldt menneske, som af og til besøger min moders hus, men han var i en tilstand, hvori han ganske vist ikke kendte mig, han kunne jo næppe stå på sine ben."

Vi havde nu nået hendes hjem.

"Det er skade, vejen ikke er længere," udbrød jeg, "men så kort den var, så er den dog den dejligste, jeg har vandret i mit liv."

"God nat og tak!" sagde hun, dermed ilede hun opad trapperne i sin bolig og forsvandt i mørket.

I denne aften havde vi således sluttet et nærmere bekendtskab, og vi hilste derefter på hinanden hver morgen. Jeg ærgrede mig nu, når der kom folk gennem gaden, som standsede for at høre min musik, og jeg holdt da straks op dermed, kun for hende ville jeg spille og synge. Om aftenen var jeg næsten vis på at have hende til tilhørerinde, og da spillede jeg mine skønneste, mest romantiske melodier. Jeg vidste selv ikke, hvortil denne kærlighed skulle føre, den krydsede alle mine andre planer, jeg så heller ingen vej til at erhverve mig hendes besiddelse, men jeg blev revet hen i en hvirvelstrøm, som jeg ikke havde kraft til at modstå. Jeg passede nøje på, hver gang hun gik ud; som oftest blev hun fulgt af en ældre dame, som jeg ikke kunne tvivle på var hendes moder. Kun sjældent gik hun ud alene, jeg fulgte da efter hende, men den første

kærlighed er frygtsom, og før jeg var blevet enig med mig selv, om jeg turde nærme mig til hende eller ej, var hun forsvundet.

Endelig mødte jeg hende en dag, da jeg havde udrettet et ærinde for min onkel. Det var en stille, mild regndag, således som det hos os kan indtræffe sent i efteråret, ja selv henimod juletid. Til lykke havde jeg dengang, hvad jeg ellers ikke plejede, en paraply med. Jeg ilede hurtigt afsted og tilbød hende den som en skærm mod regnen, der hvert øjeblik tiltog. Hun modtog mit tilbud. Vi gik da længe sammen igennem flere gader, og jeg tror, hun glemte, hvorfor hun var kommet ind i byen, og hvilke indkøb, hun skulle gøre. Hun havde grebet min arm, hvilket hun måtte, for at vi begge kunne have godt af paraplyen, og for at jeg ikke skulle gå i en alt for ubekvem stilling. Jeg fortalte hende nu, hvor stærk min længsel havde været efter at se hende igen. Hun svarede intet derpå. Jeg fortalte hende også, at min onkel ville sætte mig på et handelskontor, men det ville jeg ikke. Jeg havde bestandig haft lyst til at komme langt bort, vidt ud i verden, jeg havde derfor lagt den plan at flygte bort og hjælpe mig frem med min sang og mit guitarspil, men nu ved at se hende, havde jeg igen fået andre tanker.

"De må ikke flygte," sagde hun pludselig.

"Ønsker De virkelig, at jeg skal blive?" udbrød jeg.

"Det er Dem, hvis musik og sang gjorde så megen lykke i dette efterår, jeg ved det vist, jeg kendte straks Deres stemme igen, for jeg hørte Dem selv, folk var henrykte over Deres sang."

"Ak, det er længe glemt," svarede jeg.

"Nej, det er ikke glemt," sagde hun, "det var et underligt indfald af Dem at bære Dem ad, som om De var en

omstrejfende guitarspiller, men det kan blive til Deres lykke."

"Hvorledes da?"

"De må give undervisning i musik; når folk får at vide, at De er den ubekendte sanger, der gjorde så megen opsigt i efteråret, så vil De få så mange elever, som De vil."

"Er De så vis derpå?"

"Ja, aldeles vis," svarede hun.

Disse ord gav mine tanker en ny retning. "Måske vil jeg forsøge derpå," sagde jeg, "men hvis jeg da har lykken med mig, hvis jeg virkelig kunne bryde mig en bane – nej bliv ikke bange! Det er jo kun en drøm, der måske aldrig udfyldes – men hvis jeg kunne vinde en sikret tilværelse, vil De da –"

"Gør blot, hvad jeg har sagt," afbrød hun mig.

"Jeg ved nok, at jeg intet ejer," vedblev jeg, "men hvis det sker –"

"Når man har et sligt talent, ejer man meget," svarede hun.

"Endnu engang, Cæcilia, for jeg ved, at De hedder så, hvis det lykkes, vil De da dele min fremtid med mig?"

"Hidtil troede jeg, at jeg elskede min moder højest af alle," sagde hun, "men nu –"

"O Gud velsigne Dem, Cæcilia! Men du må elske mig mer – langt mer end din moder, mer end du elsker fader, søster og broder, langt mer, for ellers elsker du mig slet ikke, men hvis du elsker mig således, da skal jeg have mod til at kæmpe for dig til min sidste blodsdråbe."

"Slip mig!" sagde hun ængstelig, "nu er vi hjemme, lad dog ikke min moder se det!"

"Kom i morgen imellem tolv og to! Jeg skal vente Dem ved indgangen til Frederiksberghave, jeg har så meget at sige Dem."

"Nej, jeg kommer ikke, jeg får ikke lov til at komme."

"Kom da i overmorgen!"

"Men jeg kender Dem jo ikke ret endnu; ja, jeg kunne næsten blive bange for Dem, af og til frygter jeg for, at De er et vildt menneske; undertiden hørte jeg ord, ja hele vers i Deres sange, der var ret hæslige, for jeg har et fint øre, kan De tro."

"Kom bare, om jeg så skal vente Dem i flere dage."

"Nej, siger jeg, jeg kommer ikke, jeg tør ikke komme, slip mig dog!"

Dermed flygtede hun bort og forsvandt i indgangen til sin bolig.

Da jeg kom hjem, var jeg til mode, som om jeg havde drømt et underligt og dejligt eventyr, og dog var det sandhed. Jeg kunne næppe fatte min lykke, for hun elskede mig jo, uagtet hun tilsidst blev vred, hun havde dog mere end halvt tilstået det.

Men hun blev vred på mig tilsidst, og hun afslog at samles med mig igen. Og dog elskede hun mig. O, dejlige, dejlige dag! Yndige guitar, der har skaffet mig en sådan lykke. – Men hvad havde jeg at byde hende? – jeg var dog vist ingen ret musikus, jeg var jo tillukket for så megen musik. – Men hvis det dog var sandt, som hun mente, at jeg kunne vinde en uafhængig tilværelse ved mit talent for hende og for mig. – Hvilken usigelig lykke! – jeg tilbragte natten imellem søvn og vågen i underlige drømme, hvori hendes dejlige ansigt af og til kom frem, ligesom månen, når den bliver synlig imellem skyerne, for hurtig igen at skjule sig mellem de gøglende nattebilleder.

Syvende kapitel

Tidligt den næste morgen prøvede jeg på at gennemse nogle regnskaber, som min onkel havde sendt mig, men det kunne jeg ikke holde ud. Jeg lagde dem da hen, greb min guitar og sang den ene sang efter den anden for at lokke den skønne Cæcilia hen til vinduet, og det forekom mig, ligesom jeg talte med hende, mens jeg sang, men denne morgen kom hun ikke, ej engang bag de lange gardiner mærkede jeg nogen bevægelse. Jeg lagde da guitaren bort og ilede hen til det sted, hvor jeg havde sat hende stævnemøde, dog havde jeg efter hendes egne ord den foregående dag kun lidet håb om at se hende der.

Det var en meget tåget dag, jeg så ingen folk i haven, de store bænke ved indgangen var aldeles tomme, kun de vilde krager svævede mellem tågerne over mit hoved. Jeg sværmede en tidlang om i de nærmeste gange; til sidst, da jeg hørte klokken slå tolv, ilede jeg tilbage til indgangen, dog satte jeg mig ikke på nogen bænk, men ilede hen til porten og spejdede gennem alleen, så vidt mit øje kunne række. I lang tid så jeg ikke andet end de nøgne, bladløse træer og enkelte fodgængere, hvis klædedragt viste, at de hørte til den lavere almue, og jeg havde alt ganske opgivet håbet om at træffe hende den dag. Men da så jeg pludselig en rank kvindeskikkelse noget borte, der gled let som en fugl igennem tågerne, og det var virkelig hende. Hvor glad blev jeg ikke, jeg ilede hende hurtigt i møde.

"Gud være lovet, at De kom!" råbte jeg.

"Tys, tal ikke så højt!" hviskede hun, "lad os følges ad ind i haven, tal ikke til mig endnu."

Vi gik tavse ved siden af hinanden, indtil vi havde nået en afsides gang, hvor vi ikke så let kunne blive overraskede. Hun så sig forsigtig om, men der var intet menneske at se undtagen vi. Da sank hun pludselig til mit bryst og sagde: "Jeg vil ikke skjule det længere, jeg elsker dig mere end min moder, mere end nogen anden på jorden."

Med uendelig glæde trykkede jeg hende til mit hjerte og kyssede mangfoldige gange hendes skønne læber.

"Men kender du mig da slet ikke?" sagde hun, "jeg er jo den lille Cæcilia, med hvem du legede i din barndom, jeg har kendt dig for længe siden, men du har glemt alt. Du har da slet ingen hukommelse."

Nu faldt det mig ligesom skæl fra øjnene. De skønne lokker havde rigtignok skiftet farve, men den dejlige hvide nakke havde hun endnu, og de klare, sjælfulde øjne, og mere og mere syntes jeg at kunne genkende hendes træk. Jeg svimlede næsten af glæde.

"Men de sagde jo, at du var død," udbrød jeg.

"Jeg var længe syg," svarede hun, "og opgivet af lægen, jeg tror næsten det var af længsel efter dig og din moder; men jeg kom mig dog igen. Min fader var sømand, efter nogen tid hørte vi, at han var død på en lang rejse. Min moder var husbestyrerinde på en stor og rig herregård, hvor alle var meget venlige imod mig, men dog længtes jeg bestandig efter eder."

"Men dengang du var hos os, kaldte vi dig jo Johanna."

"Jeg heder Johanna Cæcilia," svarede hun, "men på den store gård holdt de mest af at kalde mig Cæcilia, og så kom vi i vane

dermed, og siden beholdt jeg det navn. Efter nogle års forløb hørte vi, at din moder også var død, da syntes det mig, som om det sidste bånd var bristet imellem os. Siden tog en fortræffelig mand, i hvis tjeneste min fader havde været, sig af os og skænkede os en årlig pension, hvoraf vi, uden at afhænge af nogen anden, kunne leve, og så traf det sig så forunderligt, at du kom til at bo overfor vort hus; straks da jeg hørte dit navn og så dig, vidste jeg, hvem du var."

Jeg indesluttede hende igen i mine arme, og hun tålte det og gengældte mine kærtegn.

"Det er ligesom vi engang havde levet sammen i et paradis," sagde jeg, "og var blevet uddrevet deraf og skilte ad, og nu igen havde fundet hinanden, men nu vil vi aldrig mere skilles ad."

"Aldrig!" sagde hun, og vi lovede hinanden en bestandig troskab, hvad der så skete. Vi lovede også at mødes på samme tid og sted om to dages forløb, for før troede Cæcilia ikke at kunne komme. Men vi mennesker lægger vore planer og tror selv at kunne bestemme vor fremtid, dog går det som oftest anderledes end vi havde tænkt, og det synes, som om der er andre forhold, der her gør udslaget end de, vi kan overse og beregne.

Da jeg kom hjem, var jeg igen til mode, som om jeg havde drømt en dejlig drøm. Ikke engang til at spille og synge havde jeg nu lyst, men kun til at tænke på, hvad jeg nylig havde oplevet. Til sidst satte jeg mig hen og begyndte på et underligt brev til Cæcilia. Det var kun et lidet brudstykke, som jeg længe efter fandt igen mellem mine papirer, dets indhold var følgende:

"Du, min Cæcilia, du ved, hvad musik er, ja du er selv den legemligblevne musik, og hver af dine bevægelser, hvert af dine skridt forkynder det. Hvor dejligt svævede du ikke gennem tågerne, du elskede, som en himmelsk fugl, der svæver hen over jorden uden at berøre den med sine fødder. Først da jeg så dig, lærte jeg at forstå, hvad musik og sang er, og hvad de vil udtrykke. Musikken er mere end poesien, langt mere! I det salighedens land, hvorefter poesien længes, og hvorhen den stræber, der har musikken sin evige bolig, og der hører også du hjemme. Der er vistnok skrevet mange sange, fulde af billeder og tanker og en højtflyvende lyrik, som ikke er skikkede til at sættes i musik, men det er store glimmerblomster uden duft, som digteren siger, og således er også de andre såkaldte skønne piger imod dig, du dejligste mellem alle vårens roser! Det er om slige roser, nattergalen synger i de lyse sommernætter, for den aner, at de kun kan vinde liv under tonernes klang, og du er den dejligste blandt dem alle. Dog er du ikke som de, der vokser i gartnernes haver, men let og rank som den vilde skovrose, der svæver på sin smækre gren, som henåndet af en luftalf, mens nattergalen endnu synger sin sang."

Meget andet, som jeg skrev, udelader jeg her, da det nok grænsede nær til, hvad man kalder sværmeri. Jeg var vel også uretfærdig mod poesien og mod mange lyriske digte, men mit hele væsen var anlagt i en ensidig retning, og jeg kunne ikke være anderledes. Og når jeg skal skrifte min ærlige mening, så er jeg ikke kommet stort videre endnu den dag i dag.

Den næste morgen kom der bud, at jeg straks måtte komme hen til min onkel. Han var meget misfornøjet over, at jeg endnu ikke havde gennem set de regnskaber, han tidligere havde givet mig, jeg måtte arbejde hos ham den hele dag, og endog forsømme min musiklærer for dette arbejdes skyld. Den næste dag gik det ligeså. Dette var et sært sammentræf af hindringer, der holdt mig borte fra mit hjem, og jeg kunne ikke begribe, hvorfor det netop nu faldt min onkel ind at overlæsse mig med så mange arbejder, hvoraf flere slet ikke hastede. Jeg trøstede mig imidlertid ved, at jeg næste dag skulle se min elskede igen, og besluttede, såfremt min onkel fordrede, at jeg skulle arbejde hos ham også på denne dag, at jeg ville blive borte, hvad det så skulle koste.

Næste morgen lå der en billet på mit bord med udskrift: *"Til Gustav Heller."* Håndskriften var mig aldeles ubekendt. Jeg brød billetten med bankende hjerte, for måske kom den fra Cæcilia, hvis håndskrift jeg endnu ikke kendte. Den indeholdt kun få ord, men de var tilstrækkelige til at nedslå alt mit håb og til at nedstyrte mig i den dybeste fortvivlelse. Indholdet var følgende:

> "Min datter har tilstået alt, jeg kender hendes ubesindighed; jeg kender også Dem, Deres udsigter og Deres hele stilling. De vil aldrig mere få min datter at se; når De modtager dette brev, er vi flyttet bort fra byen til et sted, hvor De aldrig skal finde os.
>
> *Elisabeth Falk."*

Den rette sammenhæng i denne sag erfarede jeg først mange år derefter. Foreløbig skal jeg bemærke, at madame Falks

tjenestepige havde set mig følge Cæcilia hjem den dag, da jeg satte hende stævne i Frederiksberghave. For at få den rette sammenhæng at vide, fortalte hun ikke straks, hvad hun havde opdaget, men da hun hørte, at Cæcilia næste dag ville gå ud, havde hun, under påskud af, at hun skulle gøre et indkøb i forstaden, listet sig efter hende og set, at hun samledes med mig nærved indgangen til haven, derpå var hun ilet hjem og havde berettet sin opdagelse til Cæcilias moder. Denne, som havde ganske andre planer med sin datter, blev yderst forfærdet derover, tog sin datter for sig og havde en lang samtale med hende under fire øjne. Derefter tog hun ufortøvet den beslutning at flytte bort. Hvorledes hun overtalte, eller rettere tvang sin datter til at følge sig og tillige hindrede, at denne kunne give mig nogen underretning derom, dette skal jeg senere oplyse.

På mig virkede denne begivenhed som et lynslag fra den klareste himmel. Jeg erfarede, at billetten var sendt over til mig den forrige aften, men den var først blevet lagt op på mit værelse tidligt om morgenen, mens jeg endnu sov. Jeg ilede straks hen til Kathrine og fortalte hende under en strøm af tårer, hvorledes jeg havde fundet min barndoms legesøster igen, og hvorledes vi atter på en ubegribelig måde var blevet adskilte, og bad hende om at gøre alt muligt for at opspore, hvor hun var blevet af. Kathrine blev meget forundret, da hun hørte, at den lille Johanna endnu levede, og lovede at stå mig bi af alle kræfter, så vidt hun kunne. Hun forespurgte sig også hos folkene i det hus, hvor Cæcilia havde boet; men hvor hun nu boede og hvor hun var draget hen, det kunne ingen af husets folk give den mindste underretning om.

Jeg kom aldeles fortvivlet hjem. Det syntes mig, som om mit hele liv var forspildt, fortabt og tilintetgjort, og enten jeg blev eller flygtede, det var nu alt lige godt. Den skønneste blomst i min livskrans var bortranet, og nu havde den hele krans ikke længere for mig nogen værdi. Senere sendte min onkel igen bud efter mig, men jeg erklærede, at jeg var syg og ikke kunne komme. Og dette var sandhed, jeg var rystet i mit allerinderste, det svimlede for mig, og jeg mærkede, at jeg hensank i feberdrømme.

Hvorledes den nærmeste tid hengik, derom har jeg ikke den fjerneste erindring. Da jeg kom til mig selv, sad den tro Kathrine ved mit leje, hun havde våget over mig i otte nætter. Jeg havde været nærved døden, sagde hun. Min onkel besøgte mig også af og til; et par gange havde jeg kendt ham, som det lod, og havde da erklæret, at jeg aldrig i mit liv ville lade mig indespærre på noget kontor. Jeg havde midt under mine fantasier forlangt min guitar, og spillede og sang da de dejligste sange, fortalte Kathrine, så tårerne trillede hende ned af øjnene. Midt i min vildelse mellem megen underlig snak, hvori der ingen mening var, havde jeg mange gange erklæret, at jeg aldrig ville skilles fra min guitar, med den skulle jeg nok hjælpe mig frem og fortjene både hvad hun og jeg behøvede, for jeg var en stor musikus, det havde hun selv sagt, og vi ville flygte langt bort ud i verden, hun og jeg, derhen, hvor solen dalede i de røde guldskyer, og hun ville aldrig forlade mig, det vidste jeg sikkert. Så klagede jeg igen over, at hun dog havde forladt mig og var draget bort uden at sige eller skrive et eneste ord derom, og dog havde vi lovet hinanden aldrig at skilles ad. Og det var så rørende, sagde Kathrine, at hun igen måtte græde derover; men

siden havde jeg snakket så meget forvildet tøj, så hun var nærved at blive tosset derved. Min onkel havde flere gange hørt på mig.

"Drengen er gal," sagde han, "splitter gal, vi kommer nok til at sætte ham i en dårekiste, det mener da også hans tante, og det er skade, for han regnede dog så godt og skrev sådan en dejlig hånd. Men der kan man se, hvad der kommer ud af dette musikalske dagdriveri; musikken er jo selv en galskab, mener hans tante, og hun har vist ret. 'Gud ved hvordan folk er faldet på slige griller,' siger hun, 'og hvorledes de kan finde sligt op. Om jeg ville gruble derover alle mine levedage, og stå på mit hoved, så kunne jeg aldrig finde slig en melodi op.'"

Dog blev min onkel meget forbavset, da Kathrine betroede ham, at det var mig, der havde spillet så dejligt i fjor ved Vesterport; for dette mit musikalske eventyr havde jeg alt tidligere fortalt hende. Jeg gentog det da også tit nok i mine feberdrømme, mens han hørte derpå.

"Det er dog nok løgn," sagde han til sidst, "det er noget, som drengen bilder sig ind i sit galskab, for han har jo intet geni til musik, siger hans lærer, ellers ville han vel heller ikke kunne regne så godt, for de to ting lader sig vanskelig forene." Min tante derimod troede straks, da hun hørte det, at det var mig, der havde spillet ved porten. "Det ligner ham, den spillefugl," sagde hun, "for der stikker en spiller, en gadestryger og en landløber i ham, det mærkede jeg straks, og du skal se, ifald han får sin forstand igen, så vil han ende med at spille på danseboder og drikke sig fuld hver dag, det er noget, han har fået i arv efter sin fader."

Alt dette havde min onkels pige hørt, og hun fortalte det igen til Kathrine, "og jeg ærgrede mig sådan derover," sagde Kathrine, "så jeg var nærved at kaste den grønne galde op." Pigen havde også hørt kaptajn Gregers sige, at det gjorde ham ondt for mig, og at han gerne ville gøre noget for mig, hvis han kunne.

Lidt efter lidt sejrede den ungdommelige natur, og min sundhed vendte igen tilbage. Hvad især trøstede mig, var den vished, at Cæcilia, hvordan det så var gået til, at hun forsvandt uden at give mig det mindste vink derom, dog aldrig kunne svigte sit ord og forbinde sig med nogen anden. Derpå havde jeg allerede et sikkert pant i den troskab, hvormed hun holdt fast ved sin barndoms erindringer. Jeg besluttede da at samle al min kraft for at virke for os begge, og for at vise hende, når vi fandt hinanden igen, at jeg ikke var uværdig til hendes kærlighed. Og at vi måtte findes igen, var ikke blot mit faste håb, men det var min tro og min religion, der mere og mere befæstede sig i mit indre, og gav mig styrke til at holde mit hoved oppe i de følgende år under alle livets vekslende tilskikkelser.

Ottende kapitel

Da jeg efter to måneders forløb havde vundet min helbred igen, modtog jeg til min store overraskelse et besøg af kaptajn Gregers.

"Jeg kunne ikke lade være at se op til Dem," sagde han, "og at bevidne Dem min glæde over, at Deres sygdom er overstået, for i visse måder regner jeg mig i familie med Dem, da jeg dog er Deres tantes broder."

Jeg takkede ham for den deltagelse, han viste mig.

"De har levet meget i ensomhed og måske syslet noget for meget med musik," blev han ved.

"Ja, jeg har levet meget alene i mit liv," svarede jeg, "min moder døde tidligt; næsten alle de, jeg kendte i min barndom er døde – eller forsvundet."

"Man mærker det vel," sagde han, "ensomheden har præget sine træk i Deres åsyn, og selv i Deres røst er der toner, der minder derom. Der er noget i Deres stemme, som kunne gøre Dem farlig for andres ro, især når det kommer frem igennem sang og ledsages af musik."

Det undrede mig at høre disse ord i hans mund, for det mindede mig om et udtryk, som også Cæcilia havde brugt.

"Men det duer ikke at overgive sig til et sligt drømmeliv," sagde han, "man får medlidenhed med sig selv derved, og kræfterne slappes, så man vanskeligt kan stå imod, når stormen kommer. I Deres alder, mens ungdommen er der, må man tage sig sammen for at bryde sig en bane."

"Det er også min hensigt," svarede jeg.

Derefter greb han en bog, der lå på bordet, og bladede lidt deri. Det var den gamle oversættelse af *Øen Felsenborg*, som Kathrine ejede, og som hun havde lånt mig.

"Se der!" udbrød han, "der finder jeg jo en gammel bekendt, den bog har også jeg læst i mine unge dage med stor fornøjelse, så meget mere, da den netop handler om eventyr og hændelser, som sømænd har gennemgået; men noget er der dog deri, som ikke behager mig."

"Og hvad er det?" spurgte jeg.

"Den begynder med en historie om en ung mand, der får et brev fra en slægtning, som er et slags konge på en ø, hvor lykke, rigdom og alt, hvad den unge mand kan ønske, venter på ham, ligesom velsmagende retter på et dækket bord, og hvor han får alt som en gave, uden at han behøver at kæmpe derfor."

"Men det er jo netop noget af det smukkeste i bogen," svarede jeg.

"Ja derom vil jeg ikke disputere," sagde han, "men så meget ved jeg, at de mennesker sjældent ret blive til noget, hvem alt således bliver bragt på en præsentérbakke; det ser man tit på rige og fornemme folks børn. Man må selv være sin lykkes smed og bruge sine kræfter, da først vokser man indvortes, og når blot det sker, så har den udvortes lykke og ulykke ikke så meget at betyde."

"Det er let at tale så, når man selv allerede har nået lykken," svarede jeg.

"Ja, hør nu," sagde han, "jeg er egentlig kommet for at gøre Dem et forslag, og det er da bedst uden omsvøb at gå lige til sagen. Min svoger Samuel har den hensigt at sætte Dem på et

handelskontor, men dertil ved jeg, at De kun har liden lyst. Derimod har Deres gamle Kathrine betroet mig, at De tidligere havde en stor begærlighed efter at se Dem om i verden. Jeg har også hørt en fugl synge om, at De havde den plan at vandre omkring i fremmede lande og at erhverve, hvad De trænger til, ved sang og guitarspil; denne plan har De selv røbet i Deres feberfantasier. Men at drage om i verden på den måde er en farlig sag, man kommer i slet selskab derved, og det kan let blive vejen til fordærvelse. Men har De så stor lyst til at se Dem om i verden, så vil jeg anvise Dem en anden udvej dertil, hvad siger De om at gå til søs med mig?"

Jeg studsede ved dette forslag.

"Skulle De virkelig have lyst til at tage mig med på Deres sørejser?" spurgte jeg.

"Det forstår sig, ellers havde jeg ikke talt til Dem derom. Jeg ved, at De ejer en lille kapital, som min svoger hidtil har bestyret for Dem. Jeg skal nok formå ham til at give den i mit værge, så vi dermed kan begynde en lille handel, det er jo netop det, han selv ønsker, og ifald De så har lykken med Dem, hvem ved! Men vil De gå med mig, så må De blive en sømand for alvor og arbejde Dem op fra neden af; for at blive en halv sømand, det duer til ingen ting. For resten har De tid at betænke Dem, *Marie Jensine* ligger godt fortøjet ude på rheden og letter endnu ikke anker i den første måned, og i al fald ikke, så længe vinden står i det hjørne."

Det syntes mig klart, at der her åbnede sig en endnu bedre vej for mig end den, jeg tidligere havde tænkt at gå. Jeg kunne således virkelig komme vidt omkring i verden, som jeg endnu følte drift til, og dog ville tilbagevejen til det land, hvor Cæcilia

boede, ikke være spærret for mig. Og til sidst, når jeg havde sejlet verden rundt, og måske havde erhvervet mig en lille formue, hvem vidste da, hvad der kunne ske. Jeg betænkte mig derfor ikke ret længe, men sagde straks ja til kaptajnens forslag.

"Det er mig kært," sagde han, "så bliver vi to sammen, og jeg skal nok afgøre alt med Deres onkel. De skriver jo en god hånd og regner godt. Sligt har vi også brug for til søs. Men et vilkår må De finde Dem i; jeg vil ikke vide af dette guitarspilleri, det gør Dem kun blød om hjertet og vækker en længsel, som De nu må give afkald på. Bådsmandspiben og stormenes hvin, bølgernes larm og skibsplankernes knagen og søfuglenes skrig, det er den musik, De nu må vænne dem til, alt det andet har vi ingen brug for."

"Nej," råbte jeg, "min guitar lader jeg aldrig tilbage, den har delt min sorg og min glæde, den har været min ven og min trøster i min ensomhed, den kan jeg ikke skille mig ved, og skal det være vilkåret, da må jeg afslå Deres tilbud."

"Nå i Guds navn, så tag den med, men De vil ikke få ret megen tid til at spille på den, det skal jeg svare for, for resten er jeg selv ingen fjende af musik, tværtimod. Dog ét forlanger jeg strengt: den svenske poets sange må De ikke synge for mine folk, de kan være gale og vilde nok alligevel."

Dette måtte jeg love, skønt jeg nødig gjorde det, men jeg vidste jo dog, at disse sange var så dybt indgravede i min erindring, at jeg aldrig kunne glemme dem, og når jeg kom hjem igen, så kunne jeg jo synge og spille dem så meget, som jeg lystede.

Min onkel gjorde aldeles ingen vanskeligheder, da kaptajn Gregers sagde ham, at jeg havde bestemt mig til at gå til søs

med ham.

"Kan der blive en god sømand af ham, så er det altid bedre, end at han bliver en gademusikant, selv om han kunne vinde sit livsophold derved."

Han var også ganske venlig mod mig, da jeg tog afsked fra ham, min tante Lene derimod var temmelig kold og tilbageholden.

"Tag dig nu bare i agt, Jørgen, at han ikke forfører dine matroser," sagde hun til sidst, "for sligt forstår han, det har vi da set prøver på!"

"Det har jeg sat en stopper for," svarede kaptajnen.

"Ja, ja, de umælende dyr er ofte klogere end menneskene," sagde hun, "den lille Caro lod sig såmænd ikke forføre, den mærkede straks, hvordan det var fat."

"Ja, ja, Caro er skabt til kritikus," sagde kaptajnen, "det er nedarvet i slægten."

"Ja for den har et så fint gehør," vedblev min tante, "og den kan slet ingen uanstændigheder lide."

Niende kapitel

I begyndelsen af foråret indskibede jeg mig da på kaptajn Gregers' store brig, som han havde givet navn af *Marie Jensine* efter en tidligt afdød søster, som han holdt meget af. Men uagtet han ellers behandlede sine undergivne med stor godhed, så var han dog i det mindste i begyndelsen mod mig temmelig streng. Han gentog ofte de ord, som han alt, da han foreslog mig at være sømand, havde udtalt, at man for ret at vinde dygtighed i sit fag måtte tjene sig op fra neden af. Så snart jeg var blevet nogenlunde vant til søen, måtte jeg klatre op i mærset og ud på ræerne og lære at rebe og beslå sejlene, og gøre mig bekendt med tovværk og takkelage i al dets detail, og jeg blev ikke forskånet for noget slags arbejde, som man kunne fordre af en matros; ja endog som simpel skibsdreng måtte jeg af og til gøre tjeneste.

Senere, da jeg var blevet noget indøvet i de almindelige matrosarbejder, blev de ikke så strengt fordret af mig. Derimod måtte jeg nu føre regnskaber for kaptajnen og holde bog over de daglige udgifter og tillige hjælpe ham med hans skibsjournal, og han tillod mig kun sjældent at være ledig, men gav mig for det meste et eller andet at tage vare, selv når der ellers ikke var noget stort at gøre på skibet. Dette gjorde han uden tvivl med velberåd hu, for at jeg ikke skulle få tid til at hengive mig til mine tungsindige drømme. Kun når vi nåede en havn, hvor vi i nogle dage eller uger skulle opholde os, gjorde han en undtagelse fra reglen og gav mig en større frihed samt lov til at

gå i land; "for det er ikke mere end billigt," sagde han, "når man i lang tid ikke har haft andet for øje end himmel og hav, at man da, når man kommer i havn, får lejlighed til at røre sig lidt og se sig om, så godt man kan." Jeg tog også af og til, når vi således lå stille, og især når kaptajnen var fraværende, min guitar frem, og det slog da aldrig fejl, at de matroser, der var til stede, samlede sig om mig og med stor glæde lyttede til de sange, jeg sang. Med hensyn til Bellmans digte derimod holdt jeg mig kaptajnens befaling efterrettelig, og jeg sang ingen af dem, skønt dette kostede mig stor overvindelse.

Ved den flid og omhu, hvormed jeg stræbte at udføre de forretninger, vor kaptajn overdrog mig, vandt jeg lidt efter lidt hans godhed og tiltro. Denne sidste blev betydelig forøget derved, at jeg aldrig, når jeg fik lov til at gå i land, deltog i de andres udsvævelser. I deres spil og deres drikkegilder følte jeg kun liden drift til at være med, endnu mindre kunne deres kvinder friste og forlokke mig; de fyldte mig snarere med rædsel og forfærdelse, undertiden også med medlidenhed, når jeg så, hvor dybt den kvindelige natur i slige væsener kunne synke. Med denne min opførsel syntes kaptajn Gregers meget tilfreds, så meget mere, da han ved at høre sin søsters fortællinger om de usædelige viser, jeg sang, i begyndelsen havde haft en ganske anden mening om mig, hvad han senere heller ikke lagde noget dølgsmål på.

Jeg skal her bemærke, at kaptajn Gregers ikke blot var en meget redelig, men tillige, hvad der vel ikke altid er tilfældet med mænd i hans stand, en streng religiøs mand. Således mindes jeg, at jeg meget ofte har fundet ham fordybet i læsning

af Bibelen. Ja en påskedagsmorgen, da jeg kom ind i hans kahyt, overraskede han mig endog med det spørgsmål:

"Ved du, Gustav, hvem der har været det allerlykkeligste af alle mennesker?"

"Det er vanskeligt at afgøre," svarede jeg.

"Nej," svarede han, "det er ikke vanskeligt, det lader sig godt afgøre. Det allerlykkeligste af alle mennesker var Maria Magdalena, da hun tidligt om morgenen kom til graven, hvori Herren var nedlagt, og troede ham død, og da hun først af alle, selv før hans mest elskede apostle, så og erfarede, at han var opstanden fra de døde."

Fra det øjeblik af, da kaptajn Gregers ret havde fattet tillid til mig, behandlede han mig ikke længere med den gamle strenghed, men tværtimod med en mildhed, der bestandig voksede, ja tilsidst vandt jeg i ham en faderlig ven, der sørgede for mig og tog sig af mig således, som ingen før havde gjort det efter min moders død. Jeg måtte da erkende, at jeg ikke længere stod så ensom og forladt i verden uden at eje nogen ven, som jeg tidligere mente. Og havde jeg kunnet forvinde den sorg, som skilsmissen fra Cæcilia, og hendes pludselige forsvinden voldte mig, så havde jeg nu kunnet sige, at min trængselstid var forbi, og at bedre dage var oprundne for mig.

Jeg skal ikke opholde mig med at beskrive alle de steder, hvor jeg kom hen. Alt dette er jo allerede beskrevet af mangfoldige rejsende både grundigere og på en mere tiltrækkende måde end jeg kunne gøre det. Vi besøgte Bordeaux, Lissabon, Cadiz og Marseille, og mange andre af de betydeligste byer i Middelhavet, endog Smyrna og Alexandria fik jeg at se, også til de vestindiske øer og til Rio Janejro gjorde vi en rejse. Jeg så da

de prægtigste steder og de dejligste lande, hvor sydens myrter og gyldne frugter vokse. Jeg fik også et indblik i de tropiske egne, jeg så vidunderlige kolibrier, glinsende som solstråler, og langt hurtigere end vore letbevingede svaler; jeg så spraglede fugle, der kappedes med regnbuen i farvepragt, samt lysende insekter i tusindvis, der fløj som ildfunker igennem luften; jeg vandrede under palmer og så de vidunderligste blomster og hørte vilddyrenes skrig i urskovene. Jeg så store guldfarvede sommerfugle og giftige slanger, der kappedes med dem i glans, og gigantiske frøer og letbevægelige firben, bugtende sig i hundredvis op ad husenes mure, og krybende som fluer på de lodrette vægge. Jeg stirrede også ned gennem det klare tropiske bølgespejl og så den myldrende vrimmel og de vidunderlige skabninger, halvt dyr, halvt planter, der sidder på bunden af søen og lig pragtblomster udfolder deres stråler i afgrundens uendelige have. Jeg hørte også skønne sange i de sydlige lande, dog syntes det mig, som om de ikke trængte så dybt ind i sjælen som vore nordiske digtninger. Jeg så dejlige piger vandre forbi, som mindede om de pragtfulde blomster under troperne, og hvis øjne lignede de dunkle og glinsende druer på vinbjergene, men også her savnede jeg det dybere sjælelige blik; og hvor bedårende og tillokkende de end var, så kunne de dog efter mit skøn ikke sammenlignes med den ædle nordiske jomfru, hvis billede var gemt i mit indre.

Endskønt jeg således, som jeg tidligere havde ønsket, kom langt og vidt omkring i verden, så gik det dog her, som det så ofte går, når vore ønsker opfyldes, opfyldelsen kommer under så forandrede forhold, så vi dog ikke har den glæde deraf, som vi tidligere havde ventet. Hvad mig angår, så fik jeg vistnok

megen herlighed at se, men jeg vidste nu, at den skat, der var mit hjerte kærest, ikke fandtes i udlandet, men at det var i hjemmet, jeg skulle søge den. –

Uagtet den sprogkundskab, jeg tidligere havde erhvervet mig, sikkert ikke var af stor betydning, så havde jeg nu ganske god nytte deraf. I alle de franske og italienske havne, hvorhen vi kom, måtte jeg være tolk, ja undertiden selv på de spanske kyster, for også i det spanske sprog havde jeg erhvervet mig nogen færdighed; her kom min gode hukommelse mig til hjælp, for jeg glemte sjældent noget ord, når jeg blot engang havde hørt og forstået det.

Al den godhed og velvilje, kaptajn Gregers viste mig, bevirkede dog ingenlunde, at han mere end før fritog mig fra arbejde. Tværtimod blev dette snarere forøget end formindsket, for hver gang der var tid dertil, og vi havde et øjeblik til overs, gav han mig selv underretning i styrmandskunsten, hvori jeg også praktisk efter hans anvisning måtte øve mig. Dette drev han med sådan iver, og jeg gjorde under hans vejledning så god fremgang, at jeg, da vi efter en rejse i Middelhavet tilbragte nogen tid i hjemmet, kunne underkaste mig den såkaldte styrmandseksamen, som jeg bestod med megen hæder, hvorpå jeg under hans tilsyn styrede hans eget skib i flere år.

"Jeg har haft to styrmænd," sagde han, da han betroede mig denne post, "som jeg elskede ligeså højt, som jeg nu elsker dig, men jeg håber til Gud, at det skal gå dig bedre, end det gik dem til sidst."

"Hvorledes gik det da dem?" spurgte jeg.

"Den ene døde af den gule feber i New-Orleans," svarede han, "den anden blev sønderrevet af en hajfisk nærved kysten af

Jamaica."

"Hvad hed de?" spurgte jeg.

"Det kan være det samme, hvad de hed," svarede han og afbrød pludselig samtalen.

Jeg forespurgte mig siden hos vore matroser, men kunne ingen besked få, for der var kun en mand ombord, som havde været med på kaptajnens tidligste rejser, og da jeg henvendte mig til ham, spurgte han:

"Har kaptajnen ikke selv fortalt, hvad de hed?"

"Nej," svarede jeg.

"Nu, så har han vel haft sine grunde dertil," sagde han og gik sin vej.

Før min første sørejse, erklærede jeg til kaptajn Gregers, at jeg overlod den lille kapital, jeg ejede, ganske til hans rådighed, og at han måtte handle dermed efter bedste skøn uden at spørge mig til råds, da jeg vel vidste, at han forstod sligt langt bedre end jeg, som hverken havde lyst eller anlæg til noget slags handel.

"Ja, ja, det er godt, lad nu det gå for det første," svarede han. "Ingen bør fritages for at vide besked om sine egne anliggender," sagde han en anden gang.

Jeg blev da heller ikke fritaget derfor, for hver gang han foretog noget indkøb eller salg, nogen penge- eller vareomsætning og overhovedet indlod sig i nogen handelsforretning, der berørte mine interesser, så underrettede han mig derom; han forlangte også, at jeg nøje skulle efterse de regninger, han i denne henseende forelagde mig.

"Enhver bør se med sine egne øjne," plejede han ved slige lejligheder at sige. "Ingen bør være en blind leddedukke i andres

hånd."

Jeg mærkede da vel, at min kapital, uagtet enkelte tab ikke havde været til at undgå, dog under hans kloge bestyrelse i det hele tiltog, så at jeg engang i fremtiden kunne have håb om at vinde om ikke rigdom, så dog en uafhængig tilværelse.

Tiende kapitel

Med hensyn til mine tidligere rejser har jeg søgt at fatte mig i korthed, den sidste rejse derimod, som jeg under kaptajn Gregers kommando foretog, var af en så ejendommelig art, og havde så stor en indflydelse på min egen fremtid, at jeg tror, jeg bør opholde mig noget længere ved den end ved alle de andre.

Flere anselige købmænd havde forenet sig om at udruste et stort hvalfangerskib, der skulle forsøge sin lykke under Grønlands kyster. Da nu kaptajn Gregers tidligere havde gjort to slige rejser, og var velbekendt med sejladsen i de nordlige farvande, så henvendte man sig til ham og anmodede ham om at overtage kommandoen på denne hvalfanger. Man ville da også overlade til ham at bestemme de vilkår, hvorunder han ville påtage sig en slig kommando, da man aldeles stolede på den retskafne og uegennyttige karakter, han ved så mange lejligheder havde lagt for dagen.

Kaptajn Gregers var, som sagt, en meget velhavende mand, han behøvede da ikke af økonomiske grunde at indlade sig på et sådant foretagende, og da han allerede dengang var nærved sit tresindstyvende år, så syntes det også en betænkelig sag for ham at begynde derpå. Imidlertid var han fra sin tidligste ungdom vant til at færdes på havet både i syd og i nord, og han kunne sjældent ret længe slå sig til ro på landjorden. Hertil kom, at han havde sin egen mening om, hvorledes man burde bære sig ad for at åbne en ny og dristig handelsvej i Polarhavet, der både kunne blive til gavn for de enkelte, der havde mod til at

følge den, og for det hele land. Dette var en af hans yndlingsforestillinger, hvormed han ofte syslede i sin fantasi, og den var uden tvivl hovedgrunden, der bestemte ham til at modtage det tilbud, man gjorde ham.

"Jeg har så mine aparte tanker," sagde han engang, "når jeg læser om de udryddelseskrige, mennesket fører mod de stakkels dyr. Urskovene vil ganske vist forsvinde fra jorden, og med dem en hel verden af skabninger, som kun i dem kunne trives. Måske vil der om et par årtusinder ikke på landjorden findes andre end tamme dyr, og dem, som mennesket af en eller anden grund vil frede om. Jeg taler dog ikke om insekter og alle slags kryb, men kun om de højere og især om de større dyr. Også de store hvalfisk aftager nu stærkt i antal, men dem har dog Gud givet et sikkert fristed oppe under Nordpolen; for selv om menneskene engang når derop, så vil de dog vanskeligt kunne drive nogen betydelig fangst på de steder. Men derom kan jeg ikke tvivle, at skal der gøres noget for, at hvalfangsten igen kan komme i flor, så er vejen os dog her anvist. Vi må søge så højt op imod polen, som isen tillader, helst i de ubekendte vande nord for Baffinsbugten. Efter alt, hvad jeg har set og kan slutte, findes endnu der en uhyre vrimmel af havdyr og vandfugle, det gælder da blot om at være deroppe i rette tid, når der er åbent vande, da kan man med Guds styrelse vel gøre en god fangst."

Denne sin mening meddelte han nu til sine redere, og da han ganske havde vidst at vinde dem for sin anskuelse, så blev der stillet ham en dobbelt opgave: han skulle ikke blot drive de sædvanlige hvalfangerforretninger, men skulle også undersøge forholdene i Baffinsbugten norden for vore kolonier, for at

udforske, hvorvidt det var muligt og kunne betale sig at sende skibe derop, eller endog at anlægge et handelsetablissement der, hvortil man måske kunne få bevilling. Da dette nødvendigvis måtte fordre en del tid, så blev han enig med sine redere om, at han, hvis han ikke før sent på efteråret kunne ende sine undersøgelser, skulle overvintre et eller andet sted i Grønland selv.

Der gik flere måneder, inden skibet kunne blive fuldkommen færdigt til polarrejsen, således, som kaptajnen anså det for nødvendigt. I denne tid besøgte jeg ofte den gamle Kathrine; hun vidste intet om Cæcilias opholdssted og troede heller ikke, at hun kunne skaffe nogen efterretning derom i fremtiden, dog lovede hun at gøre alt, hvad muligt var, for at få det at vide. Imidlertid var skibet blevet forhudet med kobber og forsynet med varmeapparater og med vinterklæder for mandskabet, og det blev under kaptajn Gregers tilsyn således udrustet, at der næppe før var set nogen sejler i Danmark, der bedre end denne var i stand til at trodse elementernes og polarisens indvirkning. Da jeg engang ytrede denne mening for kaptajn Gregers, blev han pludselig alvorlig og sagde:

"Hvor stærk hun synes, kan hun blive svag nok endda, ifald polarisen begynder at knuge og klemme hendes bov, eller ifald den tørner imod hendes skælvende ribben; men det duer ikke at tale om sligt, det er kun at friste Gud."

Alle skibsfolkene blev valgt og hyret af kaptajnen selv, og da de vilkår, han tilbød, var yderst fordelagtige, så blev han i stand til at forsyne sig med folk, han kunne stole på, og hvoraf en stor del havde været med på hvalfangerskibe flere gange. I øvrigt lagde han ikke dølgsmål på, at farten ville blive besværlig, og at

de muligvis kom til at overvintre i Grønland; da han ville sejle højt nordpå og først styre kursen igen mod syd, når årstiden var så vidt fremrykket, at han blev tvunget dertil.

Hvad mig angår, så overlod han til mig selv at bestemme, om jeg denne gang ville følge med ham eller ej. Hvis jeg foretrak at sejle i et andet farvand, da ville han anbefale mig således, at jeg nok skulle blive styrmand på et godt skib. Jeg erklærede imidlertid, at jeg ikke ville skilles fra ham, men dele hans kår, hvorledes de så blev.

"Andet ventede jeg mig heller ikke af dig," sagde han venligt, idet han klappede mig på skulderen, "men denne gang må du overlade din styrmandsplads til en, der kender de nordlige farvande bedre end du; dog skal du derfor ikke savne arbejde, for jeg kan vel have din hjælp nødig både til at skrive og til at undersøge kysterne, og din fulde hyre skal du have, som om du var første styrmand på skibet."

Kort efter forærede han mig en prægtig bjørneskindspels, der var meget varm og dog så let, at den ikke blev mig stort til byrde, når jeg havde den på, dertil gav han mig en samling af rejsebeskrivelser i de nordlige farvande, som jeg i mine ledige timer kunne læse. Selv sørgede jeg for, at også min guitar kom med, som jeg med skibskokkens hjælp skaffede en god og varm plads, ikke alt for nær og heller ikke alt for langt fra køkkenilden.

"Lad den i Guds navn komme med," sagde kaptajnen smilende, "for nu frygter jeg ikke længere for, at den skal forføre dig til et ørkesløst drømmeliv, nu kan du spille på den så meget du vil."

Da det varede noget længe, før skibet blev fuldt udrustet, kunne vi først begynde på vor afrejse mod enden af april måned. Imidlertid måtte *Marie Jensine* ligge i havn og vente på vor tilbagekomst. Det var vor hensigt, først at gæste kysterne af Sydgrønland, men derefter, så snart gennemfarten var klaret for is, at begynde på den vanskeligste del af vor opgave og sejle forbi Diskobugten og Upernavik og søge højt op imod nord, så vidt vi kunne nå. Dette lod sig næppe gøre før i juli måned, for da har man først åbent vande højt oppe i Baffinsbugten og i det såkaldte Smithsund, der ligger endnu højere mod nord.

"Underligt stikker mit liv af imod min søsters og svogers," sagde kaptajn Gregers engang, da vi stod sammen på dækket i en stjerneklar nat. "De klæber til deres hus, ligesom sneglen til sin skal, og dog kan de ikke som den tage det på ryggen og vandre bort dermed; de sidder fast ligesom de søanemoner, vi så i Vestindien på bunden af havet. Jeg derimod har aldrig nogen ro hjemme. Det er dog ikke lyst til penge, der driver mig, men der må være noget af det gamle vikingeblod i mine årer. Jeg har da heller intet andet hus end mit skib, ingen nærpårørende uden min underlige søster, for Marie Jensine har allerede været længe død. Derfor må jeg sværme vidt omkring på søen, som vore forfædre gjorde, hvad skulle jeg ellers tage mig for? Jeg duer ikke til andet end til sømand, og derfor vil jeg nu søge højt op imod nord, der, hvor de store isbjerge svømmer, for slige eventyr er det netop, der frister mig allermest."

I begyndelsen blæste der en frisk kuling og vi sejlede for fulde sejl, men vi var endnu ikke kommet stort længere end midtvejs, da vi pludselig blev overfaldet af en tyk tåge, så vi knap kunne se længere end fra agterspejlet til stormasten. Kort efter fik vi

en rygende storm fra nordvest, der ledsagedes af regn og stærke haglbyger og drev os langt ud af vor kurs. Denne storm varede i fire døgn. Kaptajnen erklærede, at han aldrig havde oplevet et stærkere uvejr i disse farvande. Da vi igen fik solen at se, mærkede vi, at vi var drevet to grader mod øst udenfor vort bestik. I denne storm mistede vi en del af vor skanseklædning og to af vore stænger. Siden, da strøm og vind var os imod, måtte vi krydse hårdt, og det var kun med stort besvær, at vi igen kunne holde vor rette kurs imod nordvest.

Efter to dages forløb blev vi prajet af en amerikansk skonnert, der havde ligget vinteren over i Reykjavik og nu sejlede tilbage til Boston, også den var kommet noget ud af sin kurs. Vi erfarede da, at fangsten havde været dårlig på Island i dette år. Af større dyr var der ikke blevet fanget mere end et par onde hvaler, sagde den amerikanske kaptajn. Derved mente han uden tvivl finhvaler, for disse kaldes undertiden så af islænderne, fordi de kun giver lidet spæk i forhold til deres størrelse og tillige er farlige og vanskelige at fange. Også sælhundefangsten var slået fejl, kun af havkale havde man fisket en del. Foråret havde været koldt, og der var set drivis i stor mængde selv på steder, hvor den ellers sjældent kom.

Nogle dage derefter fik vi selv syn for sagn, for da vi havde nået temmelig nær op under Grønland, fik vi øje på en stor isflage, hvorpå der befandt sig en hvid bjørn, og hvad der var endnu mærkeligere, da isflagen kom os ganske nær, så vi en blå ræv, der gjorde bjørnen selskab, dog holdt den sig i så lang afstand fra sin farlige ledsager som muligt. Det er bekendt, at polarræven følger isbjørnen, aldeles på samme vis som sjakalen i syden følger løven; grunden er også den samme, den søger sin

næring mellem de levninger, som bjørnen efterlader, når den har holdt sit måltid. Dette har vel også denne ræv haft til hensigt, men da har isstykket pludselig revet sig løst og ført dem begge ud i havet. Underligt var det, at ikke hvidbjørnen straks havde dræbt og slugt ræven, men måske havde den i den stilling, hvori den mellem liv og død måtte kæmpe med stormen og det oprørte hav, tabt noget af sin oprindelige grumhed. Vi skød et par skud efter den, men ramte den ikke. Hvorledes det siden gik den, om den har slugt ræven, om den har kunnet frelse sig på en eller anden ø eller på det faste land, eller om den er druknet i havet, derom kan jeg naturligvis ikke give nogen besked.

Senere, da vi havde klaret kap farvel, kom der igen en stærk storm, og det var kun med stor møje at vi nåede Godthåb, hvor der endnu lå en mængde is ved kysten, og hvor vi måtte lodses ind med megen vanskelighed. Der lå kun en dansk handelsbrig, som var kommet før os, og der ventede på gunstig vind for at sejle nordpå. Da vi, som sagt, havde mistet en del af vor skanseklædning, måtte vi blive længere tid i havnen for at reparere vor skade. Også her sagde man, at fangsten havde været slet, dog manglede der ikke på sælhunde, men den urolige isgang havde været til hinder for at komme dem nær. I øvrigt erfarede vi, at der var åbent vande nordpå.

Først i midten af juni forlod vi Godthåb. Da vi sejlede langs med kysten, så vi, at sneen for en stor del var smeltet. Vandbække rislede ned ad bjergene, isstykker rullede ned af skrænterne og styrtede med vild bevægelse ud i søen. Vildænder og edderfugle fløj mod nord. Store isbjerge senede

os forbi, hvorpå vi, når de kom os nærmere, bemærkede sælhunde, der solede sig i velbehagelig ro.

Det var ikke noget dårligt tegn, mente vor kaptajn, at vi så tidlig på året mødte isbjerge, for det viste, at isen allerede måtte være smeltet højt oppe i Baffinsbugten, og at vi ville finde åbent vande; ellers plejer slige isbjerge først at vise sig i havet i juli og august.

Det lykkedes ikke så sjældent ved hjælp af vore både at skyde sælhunde på isen inde ved stranden. For resten er sælhunden et klogt dyr, der har en fin hørelse, så det ikke er så let at komme den nær. Den har store, glimrende øjne, og når den bøjer hovedet tilbage, er det næsten, som om man så et krybende barn, der løfter sit åsyn fra jorden. Mig gjorde det ondt, hver gang et sligt dyr blev fældet, for jeg syntes, at det så på os med et menneskeligt blik. Engang frelste jeg også en sæl, der havde unger, ved at indlægge en forbøn for den hos kaptajnen, men dette vakte stor misfornøjelse blandt vore matroser, og de ville siden nødig have mig med, når de roede ud på sælhundefangst. I øvrigt fangede vi også flere af de delfiner, der får navn af hvidfisk. Dog var fangsten ikke meget betydelig, før vi var kommet højt op i Davisstræde og nærmede os til Baffinsbugten.

Det syntes virkelig at bekræfte sig, at der fandtes en stor rigdom både af land- og vanddyr, når man kom op i de farvande, der ligger nord for vore handelskolonier. Her myldrede det af fugle på klipperne, alker, tejster og lommer skreg ind i fuglebjergene, og man kunne fange dem i tusindvis. Svaner og vildgæs fløj skrigende over vore hoveder. Edderfugle byggede på de små øer, og store måger sejlede os forbi på mægtige vinger. Når skibet af og til lagde bi under kysten, og vi

trængte noget op i landet, så vi flokke af rensdyr, som græssede i dalene. De kunne heller ikke mangle føde, for jordbunden var dækket med græs, mos og lyng samt af pil og birk, der krøb hen ad jorden og dannede et tykt grønt tæppe derover. Også skrig af rovfugle hørte vi, og ofte så vi en falk eller en ørn svæve højt over skibet. Men især var havet rigt på fisk, og overalt på kystisen så vi sælhunde, der badede sig i solstrålerne; ja det syntes endog, som de blev dorske deraf, for når man kunne nærme sig til dem i denne stilling, var de lette at dræbe. Da vi kom højt op i Baffinsbugten, så vi også store hvalrosser med krumbøjede hugtænder, der sad på de flydende isstykker, undertiden hørte vi deres skrig langt borte, uden at kunne se dem, men det lykkedes os aldrig at fange nogen af dem.

Jeg fik da også lejlighed til at betragte de vidunderlige polarnætter, hvori aften- og morgenglansen flyder sammen i en eneste stille, sølvklar sø, over, hvilken midnatssolens ansigt svæver, mens den hele polarnatur ligger fængslet under et gennemsigtigt trylleslør. Da syntes det, ligesom fuglene i klipperifterne og selv fiskene i havet sov; og jeg måtte sande kaptajn Gregers ord, at man her ser en hvilende verden, hvorover Guds ånd stille svæver, ligesom den svævede over vandene i urtiden, før det sidste skabningsværk var begyndt.

Imidlertid gik den største og bedste del af sommeren hen med at sejle langs med kysterne ved Baffinsbugten, hvor kaptajn Gregers undersøgte flere havne, og hvoraf han optog tegninger, så vidt det var muligt, og heri var det især, at jeg måtte stå ham bi. For resten opgav han aldrig håbet om at vi skulle møde de store hvaler højt oppe mod nord. Han blev derfor ved at sejle frem, så langt som han fandt åbent vande, og

vi trængte endog højt op i Smithsund, hvor vi krydsede i flere dage; imidlertid havde vi nået midten af august, uden at han havde fundet, hvad han fornemmelig søgte efter.

Det blev nu meget koldt, så vi måtte tage vore vinterklæder på, og høststormene begyndte alt at lade sig mærke. Da vi gjorde kaptajnen opmærksom herpå, svarede han, at august og begyndelsen af september var den bedste tid for sejladsen i disse farvande, og når vi blot kunne nå Diskobugten før enden af september, ville vi måske komme hjem endnu i år, for før sidst i september plejede de danske sejlere aldrig at tænke på hjemrejsen. Overhovedet skal jeg ikke fordølge, at kaptajn Gregers, skønt han ellers gerne lyttede til et fornuftigt råd, i denne henseende var temmelig egensindig og hårdnakket, for at finde de store hvaler højt oppe mod nord, var næsten blevet en fiks ide hos ham.

"Jeg ville nok give et par dråber af mit bedste hjerteblod," sagde han engang, "for at vi endnu havde åbent vande i fire uger, så skulle vi vel mærke, at den store bardehval ikke er udryddet af havet."

Ellevte kapitel

Den syv og tyvende august blev der varskoet fra mærset, at der var store isflager agterude.

"Det er vestisen," sagde kaptajnen, "den plejer ellers kun sjældent at nå så langt over til Grønland, at den ganske spærrer passagen."

Dog anså han det nu selv for bedst at lægge roret i en anden retning og at styre ned mod Diskoøen. Men det gik langsomt frem; for vi havde modvind og måtte krydse. Vi var endnu ikke kommet ret langt, da vi fik en forfærdelig storm fra syd, ledsaget af mørke og haglbyger. Havet kom i det vildeste oprør, jeg mindes aldrig i mit liv at have oplevet et værre uvejr. Det var ligesom vort skib blev pisket afsted. Stormen tudede og hvinede gennem tovværket; rimeligvis må der også have været store isflager i nærheden, for vi hørte lyden af deres gnidning og vilde sammenstød, se dem kunne vi ikke, for alt var indhyllet i mulm og tåge. Til lykke tørnede der ingen isstykker imod vore skibsplanker, for ellers var vi nok gået til grunde både med skib og ladning. Denne storm varede dog ikke længere end to døgn, og vi tog ingen skade deri. Imidlertid var vi igen drevet højt op imod nord. Endnu havde vi modvind, og der kom stærke snebyger. Endelig kom der klar himmel og fralandsvind, og vi kunne igen forfølge vor kurs og sejlede mod syd med en frisk kuling og med fuld pres af sejl.

Men vi var allerede kommet et stykke ind i september, og til vort store uheld indfandt vinteren sig i dette år langt tidligere

end sædvanlig. Pludselig varskoedes der igen fra mærset, at der var is agterude, og den næste morgen var vi omringede af isen, og kun et smalt farvand var endnu åbent mod syd.

"Dette ligger udenfor mit bestik," sagde kaptajnen, "det er som om vi alt var ved enden af september måned; hold klods op til landet, mand, så vidt kystisen tillader det!"

"Det kan være," sagde han siden efter, "at vi nu kommer til at opslå vort vinterkvarter noget højere nordpå, end jeg havde beregnet."

Havet lukkedes stadig mere, og tilsidst var der kun en åben rende, der førte ned mod syd, dog var den endnu temmelig bred. Imidlertid blev denne rende bestandig smallere, og tilsidst så vi, at den ikke førte os ud i det åbne hav, men bøjede ind mod kysten i en lille vig, og her stoppede den.

Midt i ulykken måtte vi dog betragte det som et held, for denne vig var endnu åben, den begrænsedes mod nord af et stort forbjerg, der strakte sig langt ud i vandet og således måtte standse nordisen, samt hindre den fra at sætte ind på os med al sin kraft, når vinterstormene kom. Også mod syd og øst kunne vi ligge i læ bag snebjerge.

"Her må vi nok bygge vor rede i vinter," sagde kaptajnen, da vi ankom udfor vigen, "den er ikke ganske fri for is, men den er dog åben i midten, vi må bugsere os ind."

Dette lykkedes også, vi bugserede os tre hundrede alen ind, til vi lå midt i vigen i læ under fjeldene.

"Nu, min dreng," sagde kaptajnen til mig, "kommer vi nok til at sige solen og verden farvel en tidlang, vi skal nu bo i skyggeriget alene med os selv."

"Alene med mig selv har jeg boet så mangt et år," svarede jeg.

Jeg mærkede snart, at kaptajnen havde ret, og at vi for alvor sad fast i vinterens islænker. Vigen lagde snart til, og så langt vi kunne se udenfor var også havet belagt med is. Dog var der endnu bevægelse i isen; selv inde i bugten mærkedes ebbe og flod, og det varede til midt i oktober, før vi ganske frøs fast. Måger og edderfugle var flygtet bort, og der var blevet stille inde i fuglebjergene. Derimod hørte vi ulvenes hæslige tuden og bjørnenes fjerne brummen samt den hæse røst af polarræven, der uden tvivl skreg af hunger. Nærved landet mod nord var der en åbning i isen, der holdt sig længe, før den frøs til. Hver gang ebben kom, så vi polarræven, både den hvide og den blå, der luskede om, for at fange skaldyr og fisk. Den syntes ikke at være bange for os, for af og til kom den ud på isen og nærmede sig til skibet, ligesom den ville betragte os nøjere. Landet bestod, så vidt vi kunne se, af store snemarker samt af opdyngede sammenskruede isstykker. I det fjerne så vi en langstrakt hvid fjeldkam, bag ved hvilken vi i klart vejr kunne opdage endnu højere snehvide bjergtinder, der skinnede prægtig, når solen kastede sin glans derpå.

Kaptajnen havde anvendt en forsigtighed, der nu kom os vel tilpas; han havde kort før afrejsen ladet en mængde brædder lægge ned i et aflukke, for at vi, ifald det behøvedes, kunne bygge et hus over vore hoveder i den koldeste årstid. I begyndelsen, så længe han endnu havde noget håb om, at en storm ville komme, der kunne skaffe os åbent vande, lod han kun rejse en presenning af tjæret sejldug, hvor vi kunne finde tilflugt, men senere, da dette håb slog fejl, lod han bygge et stort skur over dækket, således som også andre polarfarere have gjort. I stedet for arnested brugte vi stenlamper, fyldt med

spæk, og med tykke væger, således som grønlænderne pleje at gøre i deres vinterboliger, og hvorved de udbreder en overordentlig stærk varme deri. Til væger anvendte vi plukket tovværk, og skønt lugten af disse lamper ikke var meget behagelig, så sad vi dog lunt inden døre selv i den dybeste vinter, når termometret udenfor sank til otte og tyve eller tredive grader under frysepunktet. Da vi måtte spare på brændsel, brugte vi også spæk til vor køkkenild for at tillave vor spise, hvilket vi mærkede meget vel lod sig gøre.

Endnu i den hele oktober måned havde vi dag, skønt solen kun opløftede sit hoved langt nede i synskredsen, og selv da den ganske dukkede ned i havet, så vi dog dens rødmende skær i syd, og tusmørket varede endnu midt om dagen i flere timer. Først mod enden af november blev det aldeles mørkt, og vi sank bestandig dybere og dybere ned i vintermørket. Underligt var det da at se den blege Mælkevej, den tindrende Cassiopeia, den store Svane med dens blinkende kors samt den klare Vega lyse over vore hoveder ved middagstid. Af og til så vi også prægtige nordlys, der bredte de viftende flammevinger over himlen. Men endnu dejligere var det, når fuldmånen steg, og alle de store snesletter og de krystalblanke fjeldtinder blinkede i månelyset. Et dejligere syn har jeg aldrig set; når jeg nu tænker tilbage derpå, er det, som jeg ikke virkelig havde oplevet det, men kun havde skuet det i min fantasi og drømt en trylledrøm derom. Ja, det er, som om jeg havde besøgt en fremmed og fjern stjerne og set en verden, som ikke var skabt for at bebos af mennesker, men dog var uendelig herlig og ophøjet og vidnede om den store skabers almagt og om hans skjulte, vidunderlige veje.

Ved at iagttage et par stjerners højde kom vi til vished om, at den bugt, hvor vi sad fast i isen, kun lå femten mile nord for Upernavik, den nordligste af vore handelskolonier, og dog var vejen dertil ufremkommelig, da vi hverken havde hunde eller slæder. Heller ikke så vi nogen af landets indbyggere, og der mærkedes ikke mindste spor til, at mennesker tidligere havde boet på denne kyst.

Så længe vi kunne se om dagen, sørgede kaptajnen for, at vi flittigt gik i land.

"At lægge sig på den lade side er her den visse vej til ødelæggelse," sagde han, "og bedre er det at dreje sig rundt i en trædemølle, end at ligge stille om vinteren under denne breddegrad."

Han havde også sørget for at få et par mænd med, der godt forstod at håndtere deres rifler. Uagtet alt var tilfrosset, så vi dog endnu små hjorde af rensdyr, Gud ved, hvorledes de kunne finde deres føde i denne strenge årstid. Men selv midt om vinteren kunne vi, når vi gik i land i måneskin, skimte dem på de sneglinsende ismarker; undertiden hørte vi også den klaprende lyd af de to små, forkortede klove, som rensdyret bærer bag ved sine gangklove; for her i den stille, rene polarluft skærpes alle sanser, og selv den svageste lyd kan høres langt borte. Vi kunne da ikke tvivle på, at rensdyrene var til stede i betydelig antal selv midt i den strengeste vinter. Vore jægere skød ikke mindre end fem store dyr, før solen sank aldeles ned bag synskredsen. Dette var for os meget heldigt, da vi ellers skulle have levet af saltet kød den hele vinter, hvad ganske vist ville have virket skadeligt på vor sundhed. Vi behøvede heller

ikke at være bange for, at kødet skulle fordærves, for den stærke frost er et sikkert middel til at bevare det friskt.

Når vi var i land, gik vi almindeligvis samlede i en stor flok og havde tillige ladte bøsser med; dette gjorde vi af frygt for ulvene, der aldrig vovede at angribe os, når vi var flere; når derimod en mand gik alene, da blev de meget dristigere, og det faldt ham da vanskeligere at holde dem borte, selv om han havde sin riffel med. En eneste gang så vi også en hvidbjørn, der var klatret op på en isblok nede ved stranden. Men hvor modig den ellers kan være, så syntes den dog dengang ikke at ville indlade sig med os, den klatrede hurtigt ned, og før vi endnu kom så nær, at vi kunne hilse på den med vore riffelkugler, var den allerede langt borte.

Tolvte kapitel

Senere, da vi sank ned i det dybeste vintermørke, så vi selv midt på dagen ikke kunne se en hånd for os, med mindre månen skinnede eller nordlysene flammede, blev det meget vanskeligt at foretage vandringer på landjorden. Eftersom der nu heller ikke var synderligt at gøre på skibet, indtrådte et stillestående liv, hvori det åbenbart gik tilbage med vor sundhed, og det varede ikke længe, før der viste sig tegn til skørbug imellem mandskabet. Da jeg så, hvor betænkelig kaptajnen blev over sine folks tilstand, sagde jeg:

"Så vidt jeg kan slutte af de bøger, De selv har foræret mig, så er det ikke blot mangel på bevægelse, men også mismod, hjemve og en mørk stemning i sjælen, der fremkalder og nærer sygdomme på slige polarrejser."

"Det er klart," svarede kaptajnen.

"Kunne man da sætte mandskabet i godt humør," sagde jeg, "ville allerede meget være vundet."

"Det er også klart," svarede kaptajnen, "forstår du den kunst, så skal jeg takke dig alle mine levedage."

"Kunne det da ikke være ganske godt, om guitaren nu lod sin røst høre heroppe nærved Nordpolen; hvem ved, hvad indflydelse den kunne have."

"Kan du sætte liv i folkene med din guitar, så giver jeg dig fuldmagt at spille derpå, så længe dine fingre kan røre strengene," sagde kaptajnen.

"Men så må De også give mig lov til at spille Bellmans viser," vedblev jeg, "for efter min erfaring er der ingen sange, der sætte folk i bedre humør end netop hans."

"Gør som du vil, men spil blot ikke dem, hvori den drukne poet opmuntrer til drik og svir, og hvori det går alt for broget og bestialsk til."

"De gør Bellman stor uret," svarede jeg, "han var aldeles ikke fordrukken; den, som ret har forstået hans viser, vil snarere deri finde en advarsel mod drukkenskab."

"Det var en dristig påstand," sagde kaptajnen.

"Ligesom man fortæller om Holberg," blev jeg ved, "at han sad ganske stille i en værtshuskrog for at iagttage folkets sædvaner, hvorved han blev i stand til siden at skildre dem med så stor sandhed og så stort mesterskab, således gjorde også Bellman, han deltog ikke selv i de lystige svirebrødres udsvævelser, ja de kendte ham aldeles ikke, men han iagttog dem kun i sin krog, og blev således i stand til at give et billede af folkelivet i dets forvildelser, der aldrig er overgået og aldrig skal glemmes, så længe verden står. Han var måske ikke fuldt så stor en mester i det komiske som Holberg, men han var langt mere musikalsk og langt mere romantisk, for i det romantiske havde Holberg just ingen synderlig styrke."

"Det var en meget lærd afhandling," sagde kaptajnen.

"Tro mig, der er ingen blevet forført af Bellman, ligeså lidt som af Holberg, men en uendelig kilde til glæde vil de begge blive, så længe verden står. Skal jeg da sætte mandskabet i en muntrere stemning, så må De ikke forbyde mig at bruge de midler, hvorved jeg bedst bliver i stand dertil."

"Nu ja, så probér derpå!" sagde kaptajnen efter nogen tavshed, "jeg har ikke før set sagen fra den side; kan Bellman helbrede mine folk med sine vers, så er han i mine øjne den største versemager i verden; men der vil andet til end musik, for at det kan ske."

"De syge kan Bellmans sange næppe helbrede," svarede jeg, "men måske kan de bidrage til at holde modet oppe hos de sunde, så sygdommen senere ikke får magt over dem."

"Jeg er selv nysgerrig for at se, hvordan det vil løbe af," sagde kaptajnen, "men jeg vil være til stede, mens du synger, for at sige stop, når det bliver for galt."

Jeg tog nu atter min guitar frem. Den havde intet lidt på rejsen; jeg havde også af og til spillet derpå, så min færdighed i at behandle den ingenlunde var formindsket. Bellmans digte huskede jeg endnu udenad ord for ord; desuden havde jeg i et slags forudfølelse af, hvad de kunne bruges til, ikke forsømt at tage hans melodier med på rejsen. Mine musikalske bestræbelser blev også meget begunstigede derved, at luften i denne vinter som oftest var usædvanlig klar og stille. Kun to til tre gange blev denne stilhed afbrudt ved vilde snestorme, vi hørte deres susen i luften, når de fløj over vore hoveder, men da vi lå godt i læ bag de høje isbjerge, blev vi dog ikke så stærkt hjemsøgte deraf, som vi havde ventet; Heller ikke varede de ret længe, og når de var forbi, vendte den gamle stilhed og den rene frostluft igen tilbage. Den vildeste snestorm, vi måtte gennemgå, varede kun i tredive timer, men rigtignok var den så stærk, at den rimeligvis havde revet skuret bort af vort dæk, hvis den havde truffet os med al sin kraft.

Det var ganske vist den første gang, at de gamle folkeviser og Bellmans digte blev sunget her, hvor man ellers kun på denne årstid hører skriget af den vilde ræv og ulvenes langtrukne hyl og bjørnenes dybe brummen samt stormenes hvin i luften; men netop dette forøgede uden tvivl disse sanges tiltrækkende kraft, især virkede Bellmans viser her igen med hele deres vante trylleri, og hver gang jeg begyndte på en af dem, samledes mandskabet omkring mig, endog de syge indfandt sig, ja selv skibskokken forlod undertiden sit ildsted og lod maden skøtte sig selv for at lytte dertil. Mollbergs eventyr, da han fik prygl, fordi han spillede en polsk dans, måtte jeg vel hundrede gange gentage. Det samme var tilfældet med branden i "Kolmätargränden", hvor midt i den vilde larm:

Ur en sönderslagen ruta
Tittar fram en gulbrun kat;

ligeledes med den sang, jeg alt tidligere har omtalt, hvori korporal Bomans begravelse besynges. Begge disse viser fremkaldte lystighed og latter, hver gang de blev sunget. Denne virkning må vel også for en stor del tilskrives de melodier, hvori situationen på en så anskuelig måde er fremstillet, og hvori det er, som om man hørte klokkernes klemten og trommernes lyd. Selv kaptajnen måtte le trods sine strenge grundsætninger, da han hørte hvorledes:

Liksom en nunna
Bomans enka prydd med dok
Full mot en tunna
Står med sin bok,

og hvorledes der straks efter den fromme betragtning:

Vi tyckas raska,
Men hvad är vårt lif? ett bloss!

følger et pludseligt udbrud af korporal Mollberg:

Ridar er Djefvuln? Stå rätt i ledet, rätta felet!

Ja endog de mere romantiske hentydninger, der som strejflys pludselig bliver synlige der, hvor man mindst venter dem, virkede langt stærkere på mine tilhørere, end jeg selv havde tænkt, og når det hedder:

På det mörka blå
Den blanka månan glimmar,
Tills om några timmar
Stjernehvalfet strimmar,

så behøvede vi blot at løfte vore øjne mod himlen for at se virkeligheden bekræfte, hvad digtet udtaler.

Den sang, hvori den forfaldne poet Fredman fortæller om sin ulykkelige kærlighed til Sofie på *Lokatten*:

Klang, mine flickor! Se, skyarna glimma,
Stjernorna försilfra båd vatten och land.

blev især en yndlingssang, som jeg ofte måtte gentage, hvortil vistnok, ved siden af den dejlige melodi, det romantiske skær, der er udbredt derover, meget bidrog.

Med hensyn til det sted, hvor det hedder:

Nalle på dåcket i kedjan han står,
Månan i länkarna ljuset fördelar,

spurgte kaptajnen, om Nalle var skibshunden.

"Nej," svarede jeg, "Nalle er en bjørn."

"Det er endnu bedre," sagde han, og nu fandt han sig i den noget over det sømmelige gående fremstilling, som denne vise på enkelte steder giver, uden at sige stop, som jeg i begyndelsen havde frygtet.

"Jeg har nu fået andre tanker om Bellman, end jeg havde før," sagde han engang, "det er igen et bevis på, at man bør høre med sine egne øren og ikke stole på, hvad andre fortæller."

"Man må heller ikke blande Fredman med Bellman," sagde jeg, "de er to aldeles forskellige personer."

"Nu," vedblev kaptajnen, "da jeg har fået syn på alt det lune, den kækhed og lystighed selv i trange kår, som Bellman har skildret hos sine personer, kan jeg ikke andet end forundre mig over, at han selv hos dem, som vi andre anser for fortabte og i bund og grund fordærvede, endnu har kunnet opdage så meget godt. Han viser os derved, at Gud aldrig opgiver nogen, om endog menneskene længst har opgivet ham, ja om han endog har opgivet sig selv, og at den evige barmhjertighed har tro og tillid til os, selv når vi har tabt troen og tilliden til os selv."

Fredmans epistel om "*Baln på Grönlund*" hørte også med imellem mine tilhøreres yndlingssange, ligeledes de fleste sange om Ulla Wiinblad, især den, der begynder med de ord: "*Hvila vid denna källa*", og endnu mere den, der beskriver Ulla Winblads overfart til Djurgården:

Blåsen nu alla!
Hör böljorna svalla
Åskan går:
Venus vill befalla
Där Neptun rår.

Denne såkaldte epistel, der vistnok er en af de dejligste, Bellman har digtet, hørte med imellem dem, som jeg allertiest måtte gentage.

Men hvis jeg skulle give en udsigt over alt, hvad der fandt bifald hos mine tilhørere, måtte jeg opregne næsten halvdelen af Bellmans digte. Det var også umiskendeligt, at vore folk blev bedre stemt ved at høre dem, og at de nu lettere fandt dem i de savn og tryk, vor stilling medførte, i det håb, at de skulle tilbringe flere timer af dagen i det lune skur på dækket, for under munterhed og skæmt at lytte til de lystige sange, som de kaldte dem. Jeg spillede også dansemusik for dem, hvortil jeg ligeledes tit benyttede Bellmans melodier, og hvortil de undertiden, så vidt det trange rum ville tillade det, svingede sig rundt under latter og spøg. Således svandt den mørkeste del af vinteren, uden at vi følte noget synderligt tryk deraf. Flere af vore folk påstod endog, at de nu kendte Mollberg, Movitz og Ulla Winblad og flere af Bellmans personer ligeså godt, som om de havde levet med dem i flere år; og hvad der var mig endnu kærere, mange kom hen og trykkede min hånd og forsikrede, at de aldrig havde haft nogen større glæde på deres sørejser end den, jeg havde forskaffet dem med min musik og min sang på dette sted, hvor de aldeles mod deres vilje havde måttet havne midt i isen.

"For vel er det dødt, mørkt og koldt udenfor," sagde en af dem, "men dog har vi ført et lystigt og fornøjeligt liv i det lyse og lune vinterhus på vort gode skib."

Og kaptajnen sagde ikke stop, hvor mange af Bellmans sange jeg end spillede. Tværtimod, en aften, da jeg havde sunget og

spillet længe, og da folkene havde været særdeles muntre og lystige, sagde han pludselig:

"Jeg har gjort dig megen uret både med hensyn til Bellman og adskilligt andet, og jeg må se, hvorledes jeg kan gøre det godt igen, så meget mere, da du virkelig har holdt dit løfte og ved din sang og ved din musik sat liv i mine folk."

"Det skylder De Bellman og de gamle folkeviser," svarede jeg, "det er ikke min fortjeneste."

"Uden dig havde vi aldrig lært dem at kende," sagde han, "jeg må da se at gengælde det, men derom skal vi tale nærmere ved en anden lejlighed!"

En af vore bedste vinterfornøjelser var også den at skyde eller harpunere sælhunde på isen i måneskin, for når månen skinner klart, da udbreder den i disse sne- og isdækkede polaregne et lys, hvorom vore måneskinsnætter slet ikke kan give os noget begreb. Nu mangler der heller aldrig huller i kystisen, hvortil sælhundene søger hen for at drage ånde. Hvorledes de bærer sig ad for at holde disse huller åbne, og om dette sker ved hjælp af deres varme ånde eller på anden vis, derom kan jeg ingen besked give. Ved et sligt hul må man da stille sig hen og vente, til sælhunden stikker snuden frem. Det gælder om at træffe den godt, for bliver den blot såret, men ikke dræbt, dukker den hurtigt ned, og man går glip af fangsten. Har man imidlertid besat flere nærliggende huller med mænd, der forstår at skyde eller bruge deres harpuner, da kan man også træffe den der, for den må dog tilsidst igen komme frem i et eller andet hul for at hente den nødvendige luft. Det kan synes underligt, hvorledes vi holdt det ud at stå roligt og vente i den strenge kulde. Men når man er godt forsynet med vinterklæder, og luften blot er

stille, så er kulden langtfra ikke så følelig, som man skulle tro. I den mørkeste tid derimod, når månen ikke skinnede, da måtte vi især tage vor tilflugt til sang og guitarspil. For resten sank termometret sjældent i den mørkeste vinter dybere end otte og tyve grader under frysepunktet, først henimod foråret, ved enden af februar, sank det så dybt, at kviksølvet frøs.

Trettende kapitel

Allerede i januar fik vi tusmørke, så vi kunne se flere timer om dagen. Henimod månedens ende viste der sig røde skyer i syd, der forkyndte, at solen nærmede sig. Endelig i begyndelsen af februar løftede den sit dejlige hoved op over synskredsen. Alle isbjergene med deres takker og tinder glødede som brændende ild i solglansen, og vi hilste den med jubel og hurraråb. Dog mærkede vi vel, at varmen ikke kommer straks med lyset, og februar var, som sagt, netop den måned, hvori kulden blev allerstrengest. Mod enden af måneden fik vi et forfærdeligt snefald. Som bekendt falder sneen i polarlandene ikke i adskilte flokke som hos os, men det er ligesom et sammenhængende snehav væltede sig ned af luften. Først fire uger derefter fik vi mildere dage, der viste sig revner og huller i isen, og endelig begyndte foråret at bryde frem.

Nu vendte igen fuglene tilbage til deres sommerboliger. Alker og andre polardykkere sværmede i uendeligt antal om fuglebjergene, og man hørte deres skrig den hele dag igennem. Ænder og vildgæs fløj forbi. Måger og søsvaler drejede sig i kreds om de åbne steder i vandet, og edderfugle byggede på udøerne. Vandet rislede på ny langs med klipperne, og store stykker halvsmeltet sne og is styrtede ned ad de bratte skrænter. I øvrigt så vi også fugleflokke, der i fabelagtig mængde fløj mod nord, hvilket viste, at de byggede deres reder endnu højere oppe ved nordpolen.

Vi kunne nu se det åbne hav langt ude; vi mærkede også snart, at isen om skibet løsnede sig. Dette var en farlig tid, for de løsnede isstykker stødte stærkt an mod skibets planker, ja undertiden blev det endog løftet i vejret, så det let kunne tage skade, men ved en lykkelig styrelse blev vi dog forløst, skønt kobberforhudningen hang i trevler på skibets sider. Den tyvende juni var skibet flot, allerede langt tidligere havde vi taget skuret ned og klaret vort dæk. Vi lagde nu ud af bugten og satte kursen mod syd. Vinden var os gunstig, vi sejlede ned ad Davisstrædet og forbi Holstenborg for fulde sejl og klarede snart sydspidsen af Grønland.

Her drejede vinden sig og vi fik hårdt vejr og svær søgang, og vi måtte krydse en hel uge igennem. Siden tog vejret atter en bedre ven ding, og endnu længe før sommerens ende, i august måned, kunne vi igen hilse på de danske kyster. Da tog kaptajnen sin hat af og takkede Gud, der havde holdt sin frelsende hånd over os og bjerget vort gode skib og vor ladning i alle de store farer, vi havde gennemgået. Hele mandskabet fulgte hans eksempel, og nogle dage derefter lagde vi ind på Københavns rhed.

Straks, da rygtet om vor ankomst udbredte sig, modtog vi besøg af et par af vore redere, som havde været højst urolige over vor skæbne. De syntes meget tilfredse, da de fik underretning om det udbytte, vi bragte med, for uagtet vi ingenlunde havde fuld ladning, så var den dog betydelig større end den, de fleste hvalfangere i hin tid plejede at bringe hjem, og vi havde bjerget den fuldkommen, trods alle farer og vanskeligheder. Ligeså tilfredse var de ved efterretningen om de rigdomme, der lå gemt og kunne hentes nord i

Baffinsbugten, selv om den store grønlandshval aldrig mere blev fanget. I øvrigt erklærede kaptajnen, at der ikke kunne være tanke om at anlægge en handelskoloni nord i Baffinsbugten, dertil var vinteren meget for streng, derimod kunne det vel gå an at lade skibene overvintre i en grønlandsk havn, for at de straks, når årstiden tillod det, kunne løbe op i bugten og begynde fangsten tidligt, så de kunne bjerge deres ladning før efterårsstormene kom. Heri var hans redere enige med ham, for resten gjorde de ham mange komplimenter for hans dristige tog, som de mente kunne sættes ved siden af dem, som de kækkeste polarfarere havde udført.

Da de gik i land, fulgte kaptajnen med dem. Flere af mandskabet fik også tilladelse til at forlade skibet. Mig gav kaptajnen adskillige forretninger at udføre og bad mig vente ombord, indtil han kom tilbage. Han blev natten over i land, og det varede mere end fireogtyve timer, før vi så ham igen. Noget efter, da han havde meddelt skibsfolkene sine befalinger, vinkede han mig ind i sin kahyt, lukkede døren i lås og sagde, at han havde vigtige efterretninger at give mig, men for at jeg ret kunne forstå dem, måtte han først meddele mig noget om sit eget tidligere liv.

"Jeg havde to styrmænd tidligere, end jeg lærte dig at kende," sagde han, "der var mig ligeså kære, som du er mig nu. Den første hed Elliesen, han døde af den gule feber i Amerika. Jeg sad ved hans leje i hans sidste tid. Hvad der stærkere end døden tyngede på hans hjerte, var at han efterlod sig en hustru og tre børn, der nu, da deres forsørger blev revet bort, måtte nedsynke i den dybeste armod. Jeg var inderligt rørt og bevæget, han havde været min troeste og bedste ven, og jeg kendte ingen

dengang, som jeg elskede mere end ham. Da lovede jeg ikke blot at tage mig af hans børn, men at jeg ville betragte dem som mine egne i alle måder, så de efter min død skulle arve alt, hvad jeg ejede. Det var intet stort offer, jeg bragte, for jeg var jo selv barnløs, og jeg havde således den trøst at se min hengivne, tro ven med rolighed, ja selv med glæde at gå døden i møde.

Siden fik jeg igen en anden styrmand, flink og dygtig i alle måder. Han blev min trofaste hjælper i flere år, og til sidst kom jeg til at holde fuldt så meget af ham, som jeg havde holdt af Elliesen. Hans navn var Cornelius Falk. – Nu, hvorfor ser du så forundret på mig? Hør blot videre, da skal du forundre dig endnu mere. Også min brave Cornelius måtte jeg miste, hans højre ben blev bortrevet af en hajfisk, da han badede sig ved kysten af Jamaica, og skønt vi endnu frelste ham levende, så døde han dog af sit sår kort derefter. Han efterlod sig ligeledes en uforsørget familie; han havde kun et barn, en lille pige, som jeg selv har stået fadder til. Hun er den Cæcilia, som du engang har elsket, og ved hvem, så vidt jeg ved, dit hjerte endnu hænger. Nu, sid bare rolig, for jeg er ikke færdig endnu.

Det faldt af sig selv, at jeg også måtte sørge for min brave Falks efterladte. Dette gjorde jeg og sikrede dem en årlig rente, hvoraf de med anstændighed kunne leve. Den lille Cæcilia lignede sin fader op ad dage, jeg fik hende derfor meget kær, ja om jeg selv havde haft en datter, tror jeg ikke, at jeg havde kunnet elske hende højere. Hende havde jeg helst indsat til min arving, men det gik ikke mere an, for hele mit efterladenskab var alt testamenteret bort til Elliesens familie. Da faldt pludselig den tanke mig ind, at Cæcilia skulle ægte Elliesens

søn, således kunne dog også hun nyde godt af min formue. Elliesen havde kun en søn, men to døtre.

Denne tanke satte sig fast i mit hoved og blev en af mine yndlingsdrømme. Jeg meddelte den til Cæcilias moder, som med stor glæde gik ind derpå og anså det for den højeste lykke, der kunne møde hendes datter, at hun således kunne blive godt forsørget alle sine levedage, som hun udtrykte sig.

Men nu traf det sig så, at du skulle få din bolig lige overfor Cæcilia, og at I to skulle fatte kærlighed til hinanden. Dette var aldeles imod mit bestik og forstyrrede alle mine beregninger. Jeg troede desuden, at denne kærlighed var en barnegrille, der snart ville forgå, for I var jo endnu halve børn begge to. Dertil kom, at jeg, efter alle de beretninger, min søster gav mig, som jeg, uagtet alle hendes underligheder, dog aldrig har grebet i usandhed, ikke anså dig for den, på hvem en pige med sikkerhed kunne bygge sin fremtids lykke.

Jeg må da tilstå dig, at jeg tillod mig det imod eder, som jeg aldrig har tilladt mig imod nogen anden, jeg brugte kunster for at skille jer ad. Jeg indviede min søster og svoger i min plan, dog uden at betro dem den bestemmelse, jeg havde truffet med hensyn til min formue; og mens min svoger holdt dig borte, med alle slags forretninger, blev madame Falks værelser rømmet. Hun og hendes datter fik en bolig halvanden mil fra byen i en afsides egn. Cæcilia skrev dig rigtignok flere breve til, men hendes moder passede nøje på, og de blev alle opfanget og tilintetgjort.

Jeg følte nu rigtignok, at jeg ikke handlede ganske ret imod dig, og jeg foresatte mig derfor på andre måder, så vidt jeg formåede, at gøre det godt igen, især da jeg hørte, at

skilsmissen fra Cæcilia angreb dig så stærkt, at du faldt i en svær sygdom derved. Jeg besluttede da at skaffe dig en virksomhed, hvorved du kunne komme ud af det drømmeliv, i hvilket du dengang efter mine tanker befandt dig, og hvorved du kunne arbejde dig op til at blive en mand, som selv forstod at sørge for sin fremtid. Min deltagelse for dig blev endnu større, da jeg hørte om den higen, du havde efter at røre dine vinger og komme ud i verden, for netop den samme drift havde også jeg følt i min ungdom. Alt dette gav anledning til, at jeg besøgte dig og foreslog dig at gøre mig følgeskab på mine søfarter. Hvorledes det siden gik, og at jeg fandt en bedre grund i dig, end jeg havde ventet, og at du lidt efter lidt blev mig en kær ven, som jeg kunne stole på i alt, hvad der mødte mig, det behøver jeg ikke at fortælle.

Men det var først på den sidste rejse, da du ved din kunst holdt vort mandskab oppe i den vilde og strenge polarvinter, så at den farlige skørbug ikke aldeles fik magt over os; det var først på den, siger jeg, at du ganske fik bugt med mit gamle stivsind, for at jeg er noget stivsindet, når jeg for alvor har sat mig en sag i hovedet, det har du sagtens mærket. Jeg besluttede da ikke længer at være dig imod i din kærlighed, men tværtimod at stå dig bi deri, så meget jeg formåede.

Så snart jeg havde afgjort de nødvendigste forretninger, tog jeg ud på landet til Cæcilias moder. Jeg blev som sædvanlig modtagen med megen glæde og godhed og erfarede tillige, at Cæcilia endnu holdt fast på sine gamle griller, som moderen kaldte det, og at hun ikke ville vide noget af den unge Elliesen at sige. Desværre må jeg nu selv tilstå, at han heller ikke fortjener nogen bedre behandling; for som jeg længe har anet, og som

Cæcilias moder nu også bekræfter, er han dybt nedsunken i de udsvævelser, som min søster mistænkte dig for at have anlæg til, og jeg frygter for, at det kan blive vanskeligt nok endnu at redde ham. Min beslutning er derfor fattet: han og hans to søstre skal arve min formue, det har jeg nu engang lovet, men du skal have din Cæcilia. Du ejer jo alt selv en lille kapital, der giver gode renter, noget kan også jeg lægge til, og hvad endnu behøves, vil du, der nu er en flink sømand, let selv kunne erhverve, og så kan I gifte jer, hvad dag det skal være, mit og hendes samtykke har i. Madame Falk vil da bo hos eder, og hun beholder jo bestandig sin årlige rente, derved vil også eders kår forbedres."

Ved at høre disse ord sprang jeg op i den højeste henrykkelse og omfavnede min gode kaptajn, ja jeg tror endog, hvad jeg ellers aldrig har gjort med nogen mand, at jeg kyssede hans hånd. Vi gik straks i land, tog en vogn og kørte ud, hvor Cæcilia boede. Hun havde alt hørt de gode nyheder og ilede mig rødmende i møde. Hun var blevet endnu dejligere end før, fra en yndig rosenknop var hun blevet forvandlet til en dejlig fuldtudsprungen rose.

Vi blev snart alene, og efter syv års forløb kunne jeg igen trykke hende til mit bryst. Hun fortalte, at hendes moder med fortvivlelse og grædende tårer havde forestillet hende, at hun gjorde dem begge ulykkelige ved uden hensyn at følge sin lidenskab, at deres velgører, der havde ganske andre hensigter med hende, da ville drage sin hånd bort fra dem, og at hun da ville se sin gamle moder gå med betlerstaven.

"Lad eders adskillelse være en prøve på hans kærlighed," sagde hun, "lad os se det an i nogle år, om den varer ved, og om

han har magt til at arbejde sig op, så han kan forsørge dig."

"Ak, når jeg blot må skrive ham til," råbte jeg, "at han ikke skal tro, jeg har brudt mit løfte og handlet slet imod ham."

Dette tillod min moder, når jeg blot ville nøjes med at skrive et brev, som hun selv ville læse og derefter også selv besørge. Men nu har hun tilstået mig, at hverken dette brev eller et par andre, som jeg siden forsøgte på at sende dig, nogensinde er kommet dig for øje.

Hvad den unge Elliesen angår, så har jeg hundrede gange sagt ham, at alt hans kurmageri ikke kunne nytte, og at han aldrig i verden skulle finde nogen forandring hos mig. Herved blev jeg fast, trods alle min moders forestillinger. Til lykke vakte hans opførsel også betænkeligheder hos hende, for han styrtede sig fra den ene udsvævelse i den anden. Det var også ham, der anfaldt mig på gaden den aften, da du frelste mig og fulgte mig hjem. Dengang kom han nok fra et af sine sviregilder og var så forvildet, at han slet ikke kendte mig. Da jeg nu engang forestillede min moder, hvor fordærvet han var, og spurgte hende, om hun virkelig kunne bringe det over sit hjerte at kaste sin eneste datter bort til et sådant menneske, blev hun ganske tavs, men fra den dag af holdt hun ham selv borte fra vort hus, så jeg i lang tid har været fri for hans forfølgelser."

At der fra dette øjeblik af opgik et ganske nyt liv for mig, en lyksalighedstilstand, hvorom jeg aldrig tidligere havde drømt, behøver jeg vel ikke at tilføje. Jeg førte nu virkelig min Cæcilia til alteret, og ikke blot hendes moder og kaptajn Gregers var tilstede i kirken, men også den tro Kathrine, der græd af glæde over vor lykke, og selv min gamle onkel Samuel, der havde mistet sin kone i vor fraværelse og nu levede ganske ensom.

Han var meget venlig imod mig og sagde, at han altid havde haft noget tilovers for mig lige fra den tid af, da han så, hvor godt jeg kunne skrive og regne, og at det glædede ham, at kaptajn Gregers havde opdraget mig til et ordentligt menneske.

Da vi kom hjem, forærede kaptajn Gregers mig fem tusinde rigsdaler.

"Så meget kan vel Elliesens børn undvære," sagde han, "de får nok alligevel."

Min egen kapital var under hans hænder vokset til femten tusinde rigsdaler. Men et vilkår lagde kaptajnen til ved sin gave, jeg skulle købe mig en lille gård ved Sundet, hvor jeg daglig kunne se de mange sejlere drage forbi, for det var den bedste bolig for en sømand, sagde han, selv om han besluttede sig til bestandig at blive på landjorden.

Ved kaptajn Gregers bistand fandt jeg virkelig en sådan bolig nær ved stranden i en skovrig egn i det nordlige Sjælland, hvorhen jeg snart kunne føre min unge hustru. Hendes moder fulgte naturligvis med, også den gamle Kathrine opslog sin bolig hos os. Cæcilia skænkede mig to yndige børn, og efter få års forløb kunne vi opstille et juletræ med mangfoldige lys og gyldne frugter, hvorom igen en lille pige og en dreng dansede med røde flag i hænderne, således som vi selv havde gjort i vor barndom. Kathrine mente, at nu var alt igen ligeså dejligt, som da min moder levede, men Cæcilia og jeg mente, at det endnu var langt dejligere.

Midt i vor have har vi opstillet Bellmans buste, og hver sommer kranser Cæcilia den med de skønneste roser og med vinrankens løv, og vi betragter ham som et slags skytsånd, der har våget over vor lykke, for det var jo ham, hvis sange havde

ført os sammen igen, det var også ham, der tilsidst havde bortryddet de hindringer, der stod i vejen for vor forening.

Jeg gjorde endnu nogle rejser til Middelhavet på fordelagtige vilkår, hvorved jeg betydelig forøgede vore indtægter. Min onkel Samuel havde tidligere den hensigt at testamentere sin formue til den fabrik, hvori han havde tjent i så mange år, for at den kunne drive sine forretninger noget mere i det store, men denne plan opgav han tilsidst efter kaptajn Gregers råd og bestemte sig, ligeledes efter kaptajn Gregers tilskyndelse, til at efterlade den til mig, dog kun på det vilkår, at jeg bestandig skulle holde hans bolig i den gode stand, hvori den nu var og, så vidt det stod til mig, sørge for, at ingen bagtalte huset. Således blev jeg efter nogle års forløb, hvad jeg mindst havde drømt om i min ungdom, en meget bemidlet mand.

"Gud være lovet," sagde kaptajnen, "nu har min brave Falks datter fået erstatning for, at jeg ikke kunne indsætte hende til min arving."

Jeg opfyldte trolig min onkels vilje og holdt bestandig hans hus i god stand, men bo deri ville jeg ikke, for mig syntes endnu som før, at møblerne deri blev alt for stærkt begunstigede på beboernes bekostning. Jeg lejede det da ud til lysthavende på billige vilkår. Derimod købte jeg et stort stykke jord i nærheden af vort sted og lagde mig efter landvæsenet, hvormed jeg fik nok at tage var, hvorfor jeg tilsidst opgav alle sørejser.

Kaptajn Gregers blev endnu længe ved at fare til søs, men i den tid, han var hjemme, levede han bestandig hos os. Hans hjemkomst blev ventet med længsel både af store og små, og

han forsømte heller aldrig at bringe nogle foræringer hjem, der kunne falde i vore børns smag.

Hans plan om at åbne en ny vej for handelen i den nordlige del af Baffinsbugten, kunne han ikke sætte igennem. Den fornemste af hans redere på hans sidste grønlandsrejse døde pludselig, og dennes arvinger havde andre planer og ville nødig indlade sig på et så dristigt foretagende. Da trådte også de andre redere tilbage; desuden mødte der så mange vanskeligheder fra det grønlandske handelskompagni, så han meget imod sin vilje måtte opgive dette foretagende; dog vedblev han bestandig at påstå, at denne plan var den bedste, han havde lagt i sit liv, "og bliver den ikke udført i min levetid," sagde han, "så bliver den det efter min død."

Den sidste sørejse, han foretog, var til de vestindiske øer, men den fik en sørgelig ende. Han strandede under en vild storm på kysten af Skagen, og kun med megen møje blev besætningen bjerget, skibet derimod blev vrag. Både han og hans mandskab måtte tilbringe en hel efterårsnat i vanterne af det synkende skib. Dog ville han ikke forlade skibet, før den sidste af hans folk var frelst. Men hvor hårdfør han end var, så fik hans helbred derved et knæk, som han aldrig forvandt. Da vi et halvt år derefter stod grædende ved hans dødsleje, sagde han:

"Græd ikke over mig, børn! Jeg kommer nu snart i en god havn, hvor vi med Guds hjælp alle skal samles. Hvis jeg skulle leve længere her på jorden, kunne jeg dog aldrig mere gå til søs, for jeg føler vel, at jeg nu er blevet et vrag, ligesom *Marie Jensine*, og hvad skulle jeg så tage mig for? Jeg mærkede det nok, da *Marie Jensine* strandede, at jeg snart skulle gå den samme vej."

Kort efter døde han, dette er den eneste store sorg, der har truffet Cæcilia og mig efter vor forbindelse, ellers er alt gået lykkeligt for os.

Om "Bellman"

Forfatter: Carsten Hauch (1790-1872).
Org.udgave: *Bellman, en Novelle.* i *Nye Digtninger,* C. A. Reitzel, København 1869.
Denne udgave baseret på: Carsten Hauch: *Samlede Romaner og Fortællinger.* Syvende Bind. C. A. Reitzels Forlag, København 1874.
Redigeret af: Kim N. Jensen.
Forside: Efter Per Krafft d. Ä. (1724-1793): *Portræt af Carl Michael Bellman* (1779).

ISBN 978-87-7628-059-8
2. ebogsudgave, tidligere udgave ISBN 978-87-7979-282-1 (Ølstykke 2013).

© 2024 eBibliotek 1800
www.ebib1800.dk

